

ȘI-AM PORNIT! »

Fabulosul destin al Alpinistului-Fotograf Cristi Tzecu. El este Fotograful absolvent de Politehnică și Alpinistul care îți face cu mâna de pe creștetul unei Zeițe de 8.201 de metri înălțime.

CITIȚI REPORTAJUL DIN » PAGINILE 6-7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » EDIȚIA DE OLTENIA » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 32 (106) » 9-15 decembrie 2006 » Supliment săptămânal organizat de Editura Polirom și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

ROCKIN' BY
MYSELF

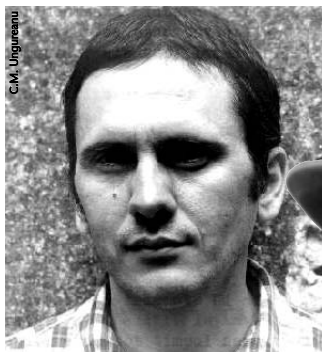

POPOR[OCK]UL LUI
DUMNEZEU

Dumitru Ungureanu

Generația Beatles, Rolling Stones, Bob Dylan & co. a ajuns la vârsta pensiei liniștite, a recompenselor istorice (titlul de Sir!), a statutului de bun cultural universal...

ÎN » PAGINA 12

Scriitorii craioveni, premiați

Unul dintre premianții de anul acesta a fost criticul literar Gabriel Coșoveanu, președintele filialei craiovene a USR (ceea ce atrage o oarecare suspiciune asupra manierei de deliberare a juriului).

ÎN » PAGINA 4

Ginsberg, 50 de ani după Howl

Anul trecut i s-a întâmplat *Lolitei* lui Nabokov. Anul acesta e rîndul poemului *Howl (Urlet)* al beatnicului Allen Ginsberg să împlinească cincizeci de ani de la publicare.

ÎN » PAGINA 5

S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 5

„Cinematografia românească a trăit prin mine“

SERGIU NICOLAESCU

» „La ultimele mele filme nu mi-am ridicat nici onorariul de regizor. Practic, am dat din banii mei, ceea ce nu e normal.“

» „M-a mai influențat spiritul foarte naționalist pe care l-a avut mama. Ea era foarte patriotă.“

» „Mie îmi spunea Maurer să nu dorm niciodată în pat. Și eu dormeam pe jos, într-un colț.“

Biografia pe care o postați pe pagina dumneavoastră de Net se oprește în anul 1989, unde menționați doar un singur eveniment – Revoluția. De ce v-ați oprit acolo?

Nu m-am oprit. Am făcut două filme bune după aia, *Orient Express* și *15*. Și amîndouă au mers foarte bine. Primul chiar formidabil, a avut peste 50.000 de spectatori, ceea ce este o cifră imensă astăzi.

Nu și înainte de 1989, cînd se vorbea despre cu totul alte cifre. Care ar putea fi cauza unei scăderi așa de drastice de public?

Înainte de Revoluție, erau de ordinul milioanei, de la cinci milioane în sus. Dar nu mai sînt cinematografe, au desființat cinematografele, le-au făcut restaurante, discotecă, cafenele. Iar acum, chiar Ministerul Culturii le închide pe

toate. Desființează RomâniaFilm, care la un moment dat a avut aproape 800 de cinematografe. Au rămas vreo 40 și ceva și le prăduiesc și pe astea.

Poate nu e rău că se vînd. Un privat e mult mai interesat să facă o afacere din asta.

În momentul cînd cineva cumpără, nimeni nu-l mai poate obliga nimic. Sînt proprietar, fac ce vreau. Dacă dovedesc că nu mi-a mers cu film, pot să-i schimb destinația. Ceea ce e simplu de dovedit, în condițiile în care un film face maximum 50.000 de spectatori.

CITIȚI INTERVIUL DIN » PAGINILE 8-9

EDITORIAL

Adam de la cultură

George Onofrei

Opera poetică a ministrului Culturii și Căltorilor, Adrian Iorgulescu, este pe mîini bune. Și cum ar putea fi altfel, dacă de promovarea acesteia se îngrijește și soția sa, Liliana Iorgulescu, împreună cu o altă soție – a unui posibil viitor coleg de executiv, de curînd – Mihaela Vosganian.

Astfel, pe 19 decembrie, Teatrul Național de Operetă „Ion Dacian” din București va organiza un recital de muzică și poezie, înălțător intitulat „Cuvinte de suflet”, în cadrul căruia vor fi recitate poezii compuse de ministru. Programul cuprinde lucrări de: Mihail Jora, Carmen Petra Basacopol, Felicia Donceanu, Doru Popovici și Mihaela Vosganian. Evenimentul este organizat de Operetă și Asociația Română a Femeilor în Artă, din care face parte și soția ministrului Culturii Adrian Iorgulescu.

Ministrul a debutat ca poet în anul de grație 2005, cu volumul *Aripa Evei*, la Editura Institutului Cultural Român. Am căutat pe site-ul ICR în lista autorilor publicați de editură și... nici urmă de Iorgulescu. De asemenea, nici una dintre marile librării online de la noi nu afișează acest titlu. De unde reiese că poezia e un talent (bine) ascuns al ministrului. Unul dat acum în vileag, drept cadou de Crăciun pentru toți cei care așteaptă de la șeful culturii fonduri, programe, descentralizare și alte lucruri asemănătoare, destul de greu de versificat.

Un partid interesant

Partidul Conservator este, indiscutabil, cel mai aparte partid de pe scena politică românească. Fără să existe pentru electorat, această formațiune și-a dezvoltat, în plină democrație, o forță pe care nici cei mai serioși politologi nu ar putea-o explica mergînd pe linia logicii democratice. Răsărit din birourile unei televiziuni, plămădit de Dan Voiculescu sub numele P.U.R., P.C.-ul a avut o ascensiune uriașă exclusiv pe spatele naivităților celorlalte partide.

Naivități, nu necesități politice. O primă astfel de naivitate a fost a P.S.D.-ului, partid condus la vremea aceea de Adrian Năstase și strunit de Ion Iliescu. Punînd în balanță ajutorul ce putea fi oferit de televiziunea lui Dan Voiculescu, P.S.D. s-a oferit să aburcă în parlament P.U.R.-ul, fără a parafoa foarte clar o înțelegere postelectorală. Naivitatea social-democraților a venit din aroganță. Nici o clipă nu au luat în considerare faptul că există posibilitatea să piardă alegerile prezidențiale și, prin urmare, să piardă controlul manetei care poate stabili cu adevărat puterea. Dacă ar fi intuit asta, s-ar fi asigurat de fidelitatea postelectorală a P.U.R.-ului. Însă aroganța i-a făcut să meargă doar la vot cu un cal troian în propria curte. Care cal troian, firește, după vot, și-a făcut datoria.

Acțiunea din 2004 a P.S.D.-ului rămîne, în opinia mea, cea mai mare gafă politică postrevoluționară. Un întreg

CIRCLUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

partid și-a vîndut puterea, practic, pe sprijinul unei televiziuni. Puterea și, după cum se vede, viitorul. Dacă ar fi existat cineva care să cuantifice corect acest sprijin, ar fi observat că profitul era incomparabil mai mic decît profitul pe care P.S.D.-ul l-a oferit, la schimb, P.U.R.-ului. Dar social-democrații au scris astfel o lecție de naivitate pentru istoria politicii românești. Culmea e că naivitatea a venit din partea celui mai versat partid politic de la acea vreme, despre care se spunea că are la conducere singurii politicieni adevărați din România. De tot risul!

A doua naivitate a venit din partea cealaltă: noua putere din România, a Alianței, s-a grăbit să-și asigure sprijinul P.U.R.-ului, cu toate vocalizele mai degrabă de imagine ale președintelui Bă-

descu, care a lansat prima șopîrlă prezidențială renumită, anume aceea cu „so-luția imorală”. În numele celebrului impozit de 16%, Alianța și-a asigurat însă parteneriatul partidului condus de Dan Voiculescu. Se va spune că era o necesitate. Formarea unui guvern era, e adevărat, la acel sfîrșit de 2004, o necesitate. Dar niște politicieni abili ar fi obținut susținerea unui guvern minoritar pentru trecerea taxei unice, marea miză a aceluși sfîrșit de an, după care aceeași abilitate ar fi reușit forțarea alegerilor anticipate. Și nicicum n-ar fi mizat pe un parteneriat de coaliție cu un partid care-și dovedise deja cameleonismul și care fusese adus în parlament nu de electorat, ci de P.S.D.

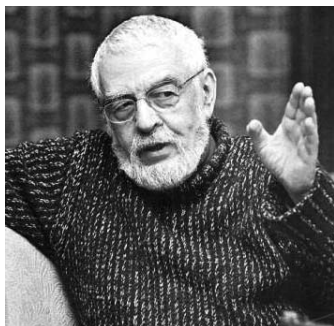
A treia naivitate, iată, îi aparține P.N.L.-ului. Care și-a imaginat că P.U.R.-ul devenit P.C. merită ținut alături, ca aliat subteran împotriva lui Bădescu, cu convingerea că niciodată acest partid nu le va aplica tocmai lor, liberalilor, o lovitură de grație. Însă acest lucru s-a întimplat în cele din urmă. Într-un moment în care P.N.L.-ul, atacat de platformiști, de P.D. și de președinte, avea

nevoia mare de liniște pentru a se putea regrupa și reînțări. Deși plecarea conservatorilor din guvern pare a duce la o apropiere între cele două partide ale Alianței, ea e una de strictă conjunctură. Din cauza P.C.-ului, liberalii fie vor trebui să accepte un alt compromis pe linia guvernului minoritar, ceea ce-i va slăbi și mai mult, fie se vor prezenta la anticipate într-o situație de criză, ceea ce i-ar pune în poziția mecatului gata să se agațe de orice pai pentru a se salva.

Din toate, cîștigător a ieșit Dan Voiculescu. Dacă ar fi să ne limităm a analiza doar calitățile de politician, patronul de televiziune ar trebui numit, fără discuție, omul politic numărul 1 al noului mileniu. Și poate nu numai. Dan Voiculescu face orice gest politic conștient de aceste calități ale sale. Și cumva în disprețul electoratului, căci domnia sa pare să fi găsit, în democrația noastră, cheia de aur care-i deschide ușa spre putere fără a miza pe votul oamenilor. Dacă elita românească s-a tot plîns, ani în șir, că naivitatea electoratului a adus partide nepotrivite la putere, de acum are altă temă de meditație: naivitatea politicianilor de pe scena noastră menține în punctele cheie ale politicii un partid care, altfel, nu există. Sînt curios ce va urma. Pentru că P.C., fie el o eternă soluție imorală, devine, tot mai clar, un partid extrem de interesant.

» **Acțiunea din 2004 a P.S.D.-ului rămîne, în opinia mea, cea mai mare gafă politică postrevoluționară.**

PE SCURT

200 de artiști, în atelierul lui Esrig de la Sibiu

Aproximativ două sute de actori, regizori și studenți au participat la primul atelier susținut de David Esrig, în cadrul proiectului „În căutarea teatrului existențial”, ce face parte din programul „Sibiu – Capitală Culturală Europeană 2007”. Acesta s-a desfășurat între 28 noiembrie și 3 decembrie și a avut tema „De la cuvînt la acțiune”. Fiecare participant s-a prezentat la atelier cu un monolog la liberă alegere, care a fost apoi lucrat conform metodei de lucru a profesorului și regizorului David Esrig.

Esrig a susținut și la București un workshop, între 19 și 26 noiembrie. În perioada relativ scurtă în care a lucrat în teatrul românesc, înainte de 1989, i-au fost interzise de cenzură montările *Așteptîndu-l pe Godot* și *Furtuna* de Shakespeare. În 1973 a părăsit România, pentru că a „fost interzis pe toate planurile, lichidat ca artist”.

Deținuții din Rahova se exprimă pe ARTE

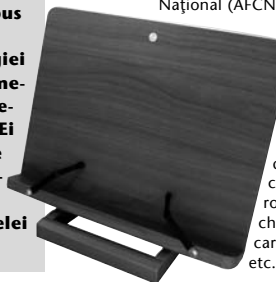
Joi, 7 decembrie, la Rahova a rulat documentarul *Păsări de pușcărie*, în care este prezentată, pe parcursul a 90 de minute, viața de zi cu zi din închisoarea Rahova, filmată purtînd semnătura germanului Andrei Schwartz. Producția a fost realizată pentru televiziunea franceză ARTE și a fost vizionată deja în mai multe țări din Europa. La vizionare au participat alți reprezentanți ai diferitelor instituții ale statului și din cadrul sistemului penitenciar românesc, cit și deținuți care își ispășesc pedeapsa în Penitenciarul cu Regim de Maximă Siguranță Rahova.

CITATUL SĂPTĂMÎNII

„Vinzarea activelor Regiei România Film nu este altceva decît transformarea cinematografului într-o «Hiroșima» a culturii românești”, a spus Henter Bela, vicepreședintele sindicatului RADEF, miercuri, 6 decembrie. Angajații Regiei Autonome de Dezvoltare și Exploatare a Filmelor sînt pregătiți să intre în grevă și să picheze sediul Ministerului Culturii și Căltorilor. Ei sînt nemulțumiți de intenția Ministerului de a privatiza cinematografele. Sindicaliștii consideră că privatizarea cinematografului este doar o acoperire pentru a face cadou clientelei politice a actualei puteri spații comerciale.

ȘTIREA SĂPTĂMÎNII

EDITURA PARALELA 45 renunță la subvențiile pentru cărți pe care le-a obținut de la Administrația Fondului Cultural Național (AFCN). Motivația: pentru că politica de subvenționare este „tributară unei proceduri financiare străine de regulile economiei reale”, arată directorul general al editurii, Călin Vlasie. „Astfel, funcția declarată a subvenției – care este aceea de diminuare a prețului de vînzare cu suma acordată – nu este coroborată cu acceptarea unor cheltuieli legitime pentru orice carte – promovare, distribuție etc.”, mai spune Vlasie.

SUPLIMENTUL LUI JUP

La Timișoara a fost aruncată o bombă muzicală. Unu de cembrie este de acum nu numai brand Zi Națională, dar și Timișoara Jazz Festival. S-a tras linie și s-a dat definiția muzicii de jazz contemporan internațional. Trei zile de vibrat timpane și corzi în consonanțe și disonanțe de jazz cum n-a auzit de mult Teatrul Național. Și dacă prezența muzicienilor viitorului jazzistic, Esbjorn Svensson Trio (E.S.T.), la prima ediție a acestui festival vă spune ceva, atunci pe bune că a meritat.

Manu Băbescu

Cumva am anticipat *high-quality*-ul festivalului organizat de Fundația Culturală Jazz Banat. Cînd ai attea reușite în spate cu Festivalul de Jazz de la Gârina, n-ai cum să dezamăgești. Cu mîna pe inimă, Marius Giura știe clar ce face cînd își alege invitații, iar pe Florian Lungu încă l-aș crede pe cuvîntul de călăuză jazzistică. Pe scurt: am asistat la o redefinire a muzicii de jazz într-un spațiu deschis

TIMIȘOARA JAZZ FESTIVAL

E.S.T. în Vest

către experimental, cu influențe de la groove, funk, swing și drum'n' bass, pînă la muzică populară și clasică. „Cei toți” au fost: Trigon din Republica Moldova, Tord Gustavsen din Norvegia, Bright White Line din Timișoara, Liviu Butoi & Mircea Tiberian, Eberhard Weber & The Ultimate Trio, o compilație Germania, Austria, Italia, Anca Parghel & The Next Generation și un fenomen jazzistic mondial, E.S.T.-Esbjorn Svensson Trio.

Cînt cu viză

Unu. Vineri. Pentru *review*-ul primei seri aplec urechea la păreri, și împărțite. Olimpiu, cameraman la TVR Timișoara: „Vineri mi-au atras atenția moldovenii de la Trigon, probabil formația care a folosit cele mai multe instrumente din toate serile festivalului. Au urmat norvegienii de la Tord Gustavsen, care au demonstrat că publicul consumator de jazz, nu numai timișorean, este unul foarte disciplinat”.

Sîmbătă însă, maraton de șoc încheiat în miez de noapte. De la prestația studenților de la Bright White Line, cu un sound tînar, lucrat, dar poate prea comercial pentru experimentalității ama-

tori de abordări mai complexe, pînă la free-jazzul greu de digerat al celor doi muzicieni incontestabili Liviu Butoi și Mircea Tiberian.

Ce a urmat însă a fost hilar în materie de experiment jazzistic-uman-reacționer. Ca să parafrazez, „not bad at all!”. The Ultimate Trio, cei care au dat pe spate un public puțin amorțit în propriul elitism. Eberhard Weber la contrabas, Reto Weber la percuție și elvețianul Nino G sau Mr. Beatbox au făcut simbată o demonstrație de dinamism interactiv și inovație muzicală cum n-am văzut de mult.

Duminică s-a scos artileria grea. Începutul sfîrșitului non-Apocalypse now a adus pe scenă o voce lucrată, o doamnă excentrică a jazzului european, compozitoare, aranjatoare, profesoară la Conservatorul Regal de Muzică din Bruxelles și singura apariție românească pe coperta revistei de referință „Jazz Podium”. Anca Parghel, acompaniată de cei doi fii ai săi și de un tînar pianist. Doar că, deși interpretarea Ciocîrliei a dat ceva lume pe spate datorită tehnicii incontestabile, unele abordări *so seventies* și joaca de-a acompaniatul au crescut starea de expectativă pentru ceea ce a urmat cu adevărat.

De șase ori „cel mai bun artist al anului”

Ta-tam! Iată deci jazzul secolului XXI, aterizat dintr-un *dreamland* suedez cu reni și aurore boreale. E.S.T.-Esbjorn Svensson Trio. Acela a fost momentul. Ne-am dat pe spate. Delirant (și aici însă păreri și trăiri împărțite). Papuci de cățarat pentru pedale sensibile de pian experimental, sintetizatoare, efecte speciale, sunete de trance, pop, metal și drum'n' bass, improvizatii cu melodice, teme de muzică clasică. Am înțeles atunci de ce, prin comparație, unii muzicieni de jazz au rămas în urmă. Suedezii însă au știut să prindă. De la amatorul de jazz la consumatorul de hip-hop și drum'n' bass. Și, pe lîngă asta, și recunoscuți: de șase

ori titlul de „cel mai bun artist al anului”, premiul Swedish Grammy de cinci ori, șase albume de aur și două de platină. La ei, defectele sonore completau de fapt sonoritatea și te duceau departe, tocmai pe tărîmul maximei inovații (există așa ceva?). Magnus Ostrom la tobe, Dan Berglund la contrabas și Esbjorn Svensson, pianistul criminal. Sofisticați, interactivi, complicați și în același timp abordabili, E.S.T.-Esbjorn Svensson Trio au dat lecții de viitor sonor unei audiențe-vibrator. Plus double biss. După asta rămîne doar curiozitatea. Ce mai poate urma?

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Forza, române!

Cum mă bleoideam într-o zi la televizor, mă opresc din zăpat la un documentar biografic despre fostul prim-ministru al Italiei, pitorescul Silvio Berlusconi, transmis pe postul TV Antena 3, proprietatea familiei Voiculescu, în care se include și liderul Partidului Conservator, Dan Voiculescu, om de afaceri plin de succese, dar mai puțin inspirat ca politician – dovedă și sloganul partidului pe care-l conduce: „Afirmă-te, române!”. Cum controversatul, dubiosul și șarmantul gigolo italian Berlusconi mi se pare un personaj interesant, m-am oprit să-i urmăresc biografia ecranizată.

După vreo zece minute, ceva a început să mi se pară dubios. Știam că individul ăsta, care a cucerit Italia cu farmecul lui (cam din topar, dar totuși farmec), a reușit să facă o avere de multe miliarde de dolari și să-și clădească o carieră politică pornind de la mai nimic, iar o asemenea reușită e de admirat. A început cu afaceri imobiliare, s-a specializat în *advertising* și a ajuns proprietarul celei mai mari companii de publicitate din Italia, deține cîteva canale de televiziune, a înființat și un partid populist, cu tentă conservatoare și nume sportiv – Forza Italia – și a ajuns prim-ministrul Italiei. Interesantă și agitată carieră! Numai că documentarul pe care-l urmăream prezenta un fel de erou roman, sincer, inspirat, animat de intenții bune și plin de intuiții remarcabile atît în afaceri, cît și în politică. Nimic din cariera lui – absolut lineară – nu conținea ceva suspect și nici una dintre acțiunile sale nu era controversată. Din cînd în cînd, apăreau în cadru și vreo trei comentatori zeloși, care explicau intențiile și intuițiile marelui Berlusconi.

Acum, nu eram nici eu coborît ieri de pe cămilă. Auzisem cîte ceva despre suspiciunile legate de legăturile lui Berlusconi cu Mafia (deși se zice că în Italia orice afacerist de succes are legături cu Mafia), despre nenumăratele procese penale în care era implicat – procese cînd aminate, cînd anulate de cîte o lege ce abroga tocmai infracțiunea de care era acuzat Berlusconi –, despre controlul exercitat de el asupra presei și despre glumele – adesea proaste – pe care le face în public. De-ai am și vrut să urmăresc respectivul documentar: fiindcă voiam să văd mai mult pitoresc, să înghit informație de tabloid fără să citesc vreun tabloid. Însă filmulețul pre-

» Cine îi face reclamă propriului partid prin emisiunile de știri la propriile canale TV, unde membrii de seamă ai partidului și chiar el însuși, președintele, apar minute în șir fără să spună nimic semnificativ?

zenta un Berlusconi simpatic, bine educat, abil, intuitiv, prietenos și scriitor, un veritabil model de succes meritat, ca în basmele cu Feți-Frumoși. Părea a fi o peliculă propagandistică a partidului înființat și dus spre succes de Berlusconi, Forza Italia. Nici nu m-aș mira să fie așa. Că doar Berlusconi își folosea fără jenă propriile canale TV ca să-și promoveze partidul.

Cîteva clipe am regretat că mi-am pierdut vremea. Apoi, ca orice român bănuitor, ars cu ciurba propagandei de toate felurile, m-am întrebant de ce un post de televiziune privat, în goană după audiență, ar transmite un asemenea documentar simbată, la ora 8 seara.

Am o bănuială și n-aș vrea să-mi fie luată în nume de rău, dar... în România post-revoluționară cine a fost informator al Securității și a devenit repede-repede om de afaceri de succes, iar azi deține cîteva canale de televiziune și a înființat un partid cu nume instabil, cu tentă conservatoare și cu un slogan populist idiot? Cine îi face reclamă propriului partid prin emisiunile de știri la propriile canale TV, unde membrii de seamă ai partidului și chiar el însuși, președintele, apar minute în șir fără să spună nimic semnificativ? Ghici, române, ce-i?

Știu că s-ar putea să mă înșel. S-ar putea. Dar de trei lucruri sînt sigur: 1) că documentarul respectiv a fost o mostră de propagandă pură, pro-Berlusconi, și nu-mi place să mă las manipulat, 2) că Dan Voiculescu nu are în nici un caz *forza* lui Berlusconi, nici măcar la scara 1/100, și 3) că atunci cînd se uită la un post TV specializat în propagandă partinică, oricărui telespectator pășit legătura dintre 1) și 2) îi vine în minte automat, chiar dacă nu e una voită. Realizatorii de programe de pe Antena ar trebui să aibă mai multă grijă. Grijește-te, române!

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Calul traian a făcut „Boc!”. Ziua a doua

Un avion a lovit un cal. Când am citit rîndul ăsta pe ecranul știrilor Pro TV, am crezut, pentru o clipă de secundă, că Andreea Esca s-a apucat să scrie versuri. M-am dumirit repede despre ce anume era vorba: o cursă Bacău – Timișoara a fost cit pe ce să rămînă fără trenul de aterizare, după ce, la decolare, o biată dobitoacă a dat dovadă de atîta inconștiență încît să se plaseze exact pe pista aeroportului. De unde, în cele mai multe situații, nu mă pot uita la jurnalul de seară al Pro-ului din cauza așa-ziselor „breaking news” care povestesc cum tatăl beat care i-a făcut o aroganță cu toporul vestit în bățutura curții, acum țin să felicit echipa de producători pentru inspirația de a plasa această știre în topul celorlalte chestiuni arzătoare ale zilei. Vorbesc serios! În ziua cînd la București se răsucea la foc mic viitorul fost guvern minoritar, Pro TV-ul a considerat că moartea violentă a unui cal pe un aeroport este titlul numărul unu al zilei.

O mică și de zece ori subliniată corecție: pentru mine, iubitor pasiv de animale (în sensul că îmi plac, da' nu le-aș lua în casă niciodată), asta e chiar știrea anului. Și-mi pot argumenta decizia din mai multe puncte de vedere. O dată, gîndiți-vă doar că nu se întîlnește omeneria în fiecare zi cu pășanii dintr-astea. Sigur, doar prin India ar fi șanse s-apară asemenea știri, în situația cînd o vacă traversează regulamentul strada și e lovită în plin de atașul unei motorete. Cred că s-or găsi măcar unul-două posturi TV importante din Statele Unite să preia informația, chit că bietul cal moldovean nici nu avea barbă și nici se

numea Mohammad. Să nu mai spunem că, după ce vor fi văzut pășania din Moldova, europarlamentarii vor adopta o mimică dintr-ai „v-am zis noi, aa?”, iar românii își vor da seama, brusc, că orice cal trebuie să aibă cip implantat și receptor GPS, de localizare prin satelit. Bun, partea proastă ar fi aceea că s-ar trezi și un oarecare tabloid britanic să scrie despre cit de „bine” sînt protejate vietățile din România, ca să nu mai spunem că „News of the World”, replica tipărită a OTV-ului nostru, ar putea publica un interviu cu calul „în persoană”. Pe lingă valoarea sa globalizantă incontestabilă, știrea că un patruped din Bacău era să genereze o catastrofa aviatică are și accentuate valențe simbolice pentru patria noastră. Povestea s-a întîmplat la fix o zi-lumină de la decolarea conservatorilor de pe aeroportul Coaliției. Și cam singura vîietate văzută pe-acolo, care a supraviețuit totuși miraculos, a fost Varujan Vosganian. Iată cum povești care aparent n-au nici o legătură se suprapun precum pășaniile din clasicile fabule. Aștept deja cu nerăbdare să văd poziția Oanei Zăvoranu în legătură cu această chestiune, eventual într-o ediție specială la emisiunea „Nașul”. Ca să nu mai pun la socoteală că se găsește proprietarul dobitoacei, pîșgînd de mama focului la televizor, iar domnul Gigi Becali se duce cu elicopterul la fața locului și-l despăgubește pe săracul om.

Evident, toată povestea de mai sus nu ar fi riscat să genereze atîtea complicate urmări dacă s-ar fi găsit un singur lucru: un gard la aeroportul din Bacău.

Scriitorii craioveni au fost premiați de ziua națională

Vineri, 1 decembrie, scriitorii craioveni au sărbătorit ziua patriei acordînd (și, evident, primind) premiile Asociației din Craiova pe 2005. Cele mai bune cărți au fost evidențiate, în sala Primăriei municipiului, și recompensate cu sume frumuse de bani, spre deosebire de anii anteriori.

Nicolae Coande

Chiar și în absența primarului Antonie Solomon, oamenii săi de la imagine au ținut să salute prezența scriitorilor într-un spațiu dedicat în general politicii și administrației locale. Poate nu este întîmplător faptul că nici un scriitor din oraș nu este consilier municipal. Sau măcar județean.

De la aprobarea noului statut al USR, premiile nu mai sînt atît de numeroase și, în mod evident, nu mai pot satisface toate genurile literare. Decizia USR de a

premia cele mai bune cărți ale anului este salutară, dar, pînă la un punct, nedreaptă: cum poate concura poezia cu proza sau critica literară, nemaivorbind de traduceri? De aceea, pe viitor, juriul vor avea o misiune din ce în ce mai dificilă în a decide care sînt cele mai bune cărți ale anului, indiferent de genul literar exprimat.

Instituția premiului literar la români se vrea astfel reformată după modelul occidental, acolo unde premiile chiar contează, impun și validează un scriitor. Evident, nu fac un scriitor, dar pot atrage atenția publicului asupra sa și îl pot stimula într-o activitate care, de cele mai multe ori, presupune renunțări și privațiuni pe care alte bresle nu și le pot imagina. Măcar.

S-au mîncat sarmale și s-a băut vin roșu

Premianții de anul acesta ai Asociației Scriitorilor din Craiova au fost prozatorul Cornel Mihai Ungureanu, cu romanul *Noi, doi-trei, la zece mii* (Editura Ramuri, Craiova), criticul literar Gabriel Coșoveanu, președintele filialei craiovene a USR (ceea ce atrage o oarecare suspiciune asupra manierei de deliberare a juriului), cu volumul *Literatura și pretenția de adevăr. Pormind de la Gadammer* (Editura Ramuri). Cei doi au fost

recompensați cu premiul „Cartea anului”. Premiul „Opera Omnia” a revenit istoricului literar Florea Firan, director al Editurii Scrisul Românesc, autorul unei interesante (termenul său predilect de exprimare critică!) monografii a revistei „Ramuri”, apărută în două volume.

Last but not least, premiul pentru debut a fost împărțit de doi tineri poeți, debutanți anul trecut de Editura Scrisul Românesc într-un volum pe care îl împart oarecum după moda debuturilor de tip parteneriat. În cadrul aceluiași coperte sînt cuprinse volumul *Înjumătățirea* (Silviu Gongonea) și *Oaspetele impar* (Petrișor Militaru). „Înjumătății” au apărut, înjumătății au fost premiați, chiar dacă nu în mod impar...

După decernarea premiilor, petrecută în prezența lui Gabriel Chifu, secretar general al Uniunii Scriitorilor din România, scriitorii participanți (între alții, Marin Beșteliu, președintele juriului, Ioana Dinulescu, Ioan Lascu, Constantin M. Popa, Bucur Demetrian, Florea Miu, Jean Băileșteanu, Ion Maria, Mircea Moisa, Xenia Karo, Luminița Corneanu, Nicolae Marinescu, Marin Budică etc.) au fost invitați la o recepție oferită de primărie. S-au mîncat sarmale și s-a băut vin roșu, cu gîndul la specificul național care va fi supus la mari ordalii după aderarea la UE...

Matematica e muzica rațiunii – J. Sylvester

Teoria mulțimilor, datorată aproape exclusiv lui Georg Cantor, înțelegea mulți ani mai trîziu de la elaborarea ei, a strînit un entuziasm aproape unanim. Noțiunea de „mulțime” s-a dovedit a fi cărămida de construcție a unui edificiu solid al matematicii. Aproape toate „obiectele” matematice se pot exprima prin mulțimi, ca de pildă funcțiile și relațiile (prin „relație” înțelegînd o posibilitate de a „compara” într-un anumit sens două obiecte ale unei mulțimi). De aceea se și spune că, dacă ai o relație, te scoate din mulțime și-ți dă o funcție. Entuziasmul inițial a fost însă repede și drastic deprimat de descoperirea unor carențe logice ale teoriei mulțimilor. Astfel, chiar noțiunea de „mulțime” nu poate fi definită după canoanele logicii, fiindcă ea se face cu ajutorul unor alți termeni care sînt echivalenți cu cel de mulțime, cum ar fi „ansamblu”, „colecție”, „grămadă” etc. (În limba română, la început s-a folosit terminologia de „grămadă” în loc de mulțime.) Apar apoi paradoxuri grave. De pildă, nu putem vorbi despre mulțimea tuturor mulțimilor, deși, practic vorbind, pot vorbi despre o mulțime formată din elemente de orice tip sau natură. Un paradox interesant îl voi prezenta în continuare.

Într-o bibliotecă sînt cărți și cataloage. Un catalog este de prima categorie dacă conține la cuprins numai cărți. Un catalog este de categoria a doua dacă include în cuprins și cărți, și cataloage, menționîndu-se și pe el însuși. În fine,

PIUNEZE

Cezar AVRAMESCU

un catalog este de categoria a treia dacă menționează la cuprins cărți și cataloage, inclusiv pe el însuși. Or, o simplă judecată elementară ne arată că un astfel de catalog nu poate exista, fiindcă acest catalog ar trebui fie să se menționeze la cuprins, fie nu.

Paradoxurile teoriei mulțimilor au condus la a doua criză majoră care a fost rezolvată, ca și prima, prin axiomatizarea teoriei mulțimilor (tot la vechii greci s-a apelat!). Dar lucrurile s-au rezolvat parțial; căci nici unul dintre sistemele de axiome propus nu s-a dovedit complet satisfăcător. Există propoziții fundamentale despre care nu se știe dacă sînt adevărate sau false. Și atunci s-a adoptat o anumită strategie, care s-a dovedit a fi suficient de acceptabilă. Dacă, utilizînd o anumită propoziție, nu ajung la o contradicție cu celelalte propoziții dovedite a fi adevărate, atunci și pe propoziția respectivă o consider adevărată. În felul acesta matematica devine tributară logicii. Unii o consideră chiar parte a logicii, dar acest punct de vedere nu a fost primit cu entuziasm. Rămîn multe de cercetat în acest domeniu al fundamentelor matematicii; este și normal, căci așa cum spunea Hilbert, „matema-

tica este singura simfonie cu adevărat neterminată”.

În ultima vreme, matematicii aplicative i s-a dat o atenție deosebită. Deși ea a constituit întotdeauna o preocupare a matematicienilor, dezvoltarea ei a fost cerută de necesități obiective ale dezvoltării tehnologice și tehnice. Al doilea război mondial a făcut prima cerere fermă matematicii aplicative. De la o problemă minoră (cum să programezi mitraliera unui avion de vîntătoare, unde pilotul este și trăgător, astfel încît să poți trage printre paletele elicei în mișcare), pînă la problema planificării debarcării, unde trebuiau armonizate optim aprovizionarea cu alimente și armament, rutele de deplasare și alți factori constitutivi ai acțiunii. Această ultimă cerință a condus la apariția unei noi discipline, programarea matematică. Prin matematică aplicată nu trebuie înțelese numai calcule. Calculele urmează modelării matematice a fenomenului real de studiat într-o manieră ca să facă posibile calculele efective.

Putem conchide într-o primă încheiere că „matematica este partea planului divin pe care noi putem s-o înțelegem” (Ciprian Foiaș).

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

ALLEN GINSBERG, 50 DE ANI DUPĂ *HOWL*

Vîrsta mijlocie a unui poem revoluționar

Anul trecut i s-a întîmplat *Lolitei* lui Nabokov. Anul acesta e rîndul poemului *Howl (Urlet)* al beatnicului Allen Ginsberg să împlinească cincizeci de ani de la publicare. Ca și pentru Nabokov, aniversarea este sărbătorită în librării, biblioteci și la diverse posturi de radio. În cazul lui Ginsberg, unele evenimente încearcă în plus să recreeze seara primei citiri a poemului: *performance-ul* ținut de scriitor la Six Gallery în San Francisco, cu

un an înainte de publicare, pe 6 octombrie 1955. *Howl* și *Lolita* au crescut împreună, ambele texte cruciale pentru redefinirea limitelor limbajului și temelor literare, controversate, acuzate de imoralitate și cenzurate. Dar dacă *Lolita* continuă să își trăiască adolescența pe ecrane, reîncarnată drept *Loli-Goth* în Japonia și devenită personaj de manga, *Howl* traversează vîrsta mijlocie înconjurat de o nostalgică aură revoluționară.

Casiana Ioniță

Procesul

Înainte să ajungem la felul în care e văzut acum poemul simbol al generației Beat, trebuie reamintită tineretea lui agitată. De altfel, aniversarea de lumie acesteia a prilejuit apariția unor noi cărți despre controversele provocate de publicarea poemului. La librăria și Editura City Lights, instituția generației Beat prin excelență, condusă în continuare de același Lawrence Ferlinghetti – singurul dintre beatnici care mai este în viață și care primește acum medalii de onoare – a apărut recent *Howl on Trial: The Battle for Free Expression*. Istoria procesului intentat împotriva City Lights pentru că a publicat poemul și l-a vîndut se citește într-o notă ironic absurdă astăzi, cînd valoarea literară a poemului nu mai este cu adevărat pusă sub semnul întrebării.

Procesul, de o absurditate copiată parcă din Kafka, a fost intentat de statul California împotriva lui Lawrence Ferlinghetti și a unui angajat al lui ce a vîndut exemplare din *Howl*. Pasajele homerice și limbajul franc din poem au fost considerate obscene mai întii de către vameșii care au verificat exemplarele, publicate inițial în Anglia din motive financiare, și apoi de către poliția californiană. Procesul nu l-a afectat pe Allen Ginsberg, care călătorea prin Europa, ci s-a desfășurat ca o confruntare între autoritățile susținute de doi profesori de literatură ce nu erau cunoscuți și o serie de nume celebre din departamentele de literatură engleză și din presa scrisă a anilor '50 ce erau pro-*Howl*. Miza: argumentarea valorii literare a poemului pentru a dovedi că pasajele considerate obscene sînt de fapt artistice.

Antecedentul exista deja în procesul împotriva lui *Ulyse* de James Joyce, iar judecătorul cazului *Howl* s-a dovedit un cititor priceput, petrecînd două săptămîni cu *Ulyse* înainte de a da verdictul, recunoscînd valoarea literară a textului lui Ginsberg și achitînd acuzații. Ce poate fi mai ironic și mai în linia atacului împotriva establishmentului inițiat de *Howl* decît imaginea lui Ginsberg călătorind prin Europa în timp ce textul lui este disecat de critici și profesori?

Nostalgia și legenda prietenoasă

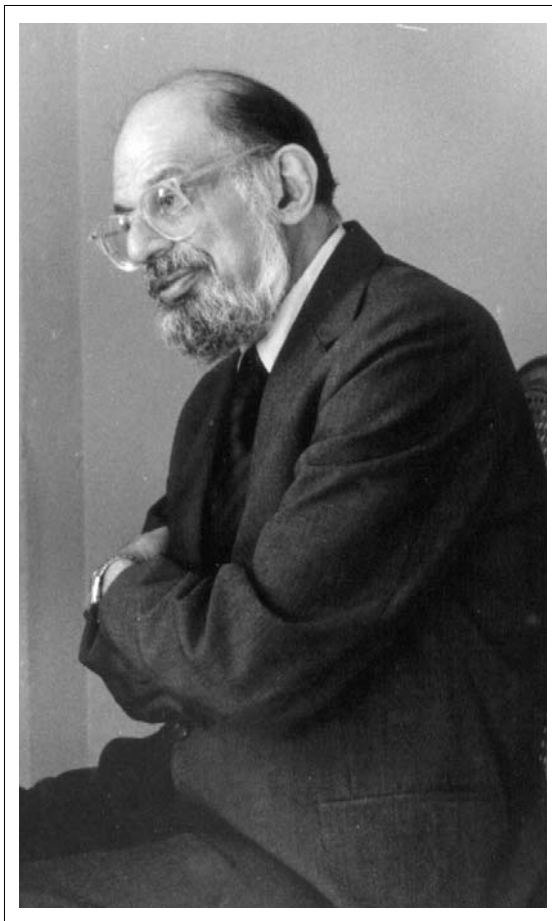
Majoritatea celor ce au depus mărturie pro-*Howl* au accentuat faptul că valoarea literară a unui text nu poate fi dovedită decît în timp, sugerînd că procesul nu își are rostul și că doar o anumită perioadă va dovedi că *Howl* este literatură. După cincizeci de ani, valoarea lui *Howl*, predat în universități, elogiât și des parodiat nu se mai dispută. Poemul rămîne un exemplu pentru felul în care literatura reușește nu doar să reflecte momente cruciale, ci și să le provoace. Ginsberg a spus-o cel mai bine într-o scrisoare către fratele lui în 1956, referindu-se la Henry Miller și Jean Genet: „Sînt niște scriitori așa de sinceri și de hip, încît exprimarea deschisă a percepțiilor și convingerilor lor adevărate este o amenințare pentru societate. Minunea este că literatura are o asemenea putere”.

Tocmai această putere pe care *Howl* o împarte cu textele lui Miller și ale altor scriitori din aceeași perioadă de a provoca interes și a fi pusă în discuție, în *performances*, în sala de judecată și în ziare face ca aniversarea poemului să fie marcată de nostalgie. Întrebarea ce revine constant în textele recente despre *Howl* este în ce măsură poezia în special

și literatura în general mai au aceeași putere acum, cînd sînt concurate de televiziune și tot felul de vedete. Un articol de pe *slate.com* dă tonul, deplîngînd vremurile în care *Howl* – „o carte inspirată de Blake, Whitman, Apollinaire și Christopher Smart” – a provocat reacții puternice din partea cititorilor, așa cum nu s-a mai întîmplat de atunci. Promo-ul făcut de City Lights pune însă accentul pe valoarea aceluiași text azi, „în vremuri în care forțele conservatoare și cenzura sînt iarăși o amenințare la adresa libertății artistice și a celei personale”.

Pornit să revoluționeze interpretarea poemului revoluționar, David Barber amintește în „Boston Globe” de paradoxul pe care este fondat *Howl*. Deși scris împotriva establishmentului politic, poemul integrează tradiția establishmentului literar chiar dacă încearcă să aducă poezia mai aproape de jazz. Într-adevăr, ritmul textului, precum și tonul amintesc de psalmii și litanile biblice – un argument adus chiar de avocatul ce apăra valoarea textului, cerînd unui martor să îl compare cu plîngerile lui Iov. Influența lui Walt Whitman este și ea de necontestat, poetul rămînînd mereu prezent în fundalul textelor Beatnicilor, de la *Howl* pînă la *A Supermarket in California* în care Ginsberg imaginează o întîlnire cu Whitman.

Noile *Howls* ar putea veni acum din direcții diferite, de la sesiunile de poezie *slam* la cîntecele rock, dar legenda lui Ginsberg pare într-adevăr greu de egalat și provocatoare de inevitabile nostalgii. Noroc că unii dintre cei ce l-au cunoscut, precum Ken Kesey, ne reamintesc, și după cincizeci de ani de la controversa *Howl*, că Allen Ginsberg era de fapt o „legendă prietenoasă”. Un Walt Whitman al secolului douăzeci care poate fi întîlnit și într-un jam session și la muzeu.

Allen Ginsberg, interviu în noiembrie 1994. Fotografie de pe <http://www.hibblenradio.com>

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

radio
alternativ

în fiecare zi
de la 15.00, cite
5 minute

marți de la 20.00
(în reluare sîmbătă
de la 13.00),
cite două ore

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

FABULOSUL DESTIN AL ALPINISTULUI-FOTOGRAF CRISTI TZECU

Și-am pornit!

Tzecu e o legendă, în felul lui. El este Fotograful absolvent de Politehnică și Alpinistul din poză care îți face cu mâna de pe creștetul unei Zeițe de turcoaz de 8.201 de metri înălțime. Doi în unu: Stalker și Tangram la început de sezon de escaladă, Chronolgie și Poveste fără sfârșit, Cho Oyu și toleranța, cățărătorul degerat și săritorul solar, Saramago și Dalai Lama. Fără oxigen, fără șerpași, în numele Omului, cu și fără handicap. Rău de altitudine, frică de înălțime spirituală? Aici, fără cronometru. Fără Cristi Tzecu-Alpinistul: stîncă seacă și virfuri ca arene romane de măsurat cota adrenalinei și puterea altimetrului. Cu Tzecu-Fotograf: la un chai de yak imaginar în Zona post-expediționară, într-o Timișoară în care frigurile miros a sarmale și colțarii a masala: „Totuși, Muntele nu-i o arenă, ci un lăcaș al zeilor”. Și iar mă repet: „Om mani padhme hum”.

Manu Băbescu

Scurt. Pretextul este performanța. Tzecu a mai atins un optmiar, de data asta al șaselea din lume. Toate site-urile românești de alpinism au sărit să anunțe: „Cristi Tzecu și Cătălin Neacșu au atins în data de 2 octombrie al acestui an virful Cho Oyu (Zeița de turcoaz) de 8.201 de metri din Munții Himalaya, fără tuburi de oxigen și fără șerpași”. O singură frază. Una, în spatele căreia se înghesuie povești care bat de departe *Les fabuleux destin d'Amélie Poulain*. Și dacă nu iei chiar acum *Breakfast on Pluto*, atunci bagă o tură mentală prin Nepal, Tibet și India, ca să vrei de mine să lași scaun, birou, masă, casă și să începi să guști viața la max, fără să prizezi cofeină carbogazoasă. La limita transpirației. Adică, *don't try this at home!* (iară englezismele astea lipite de creier fără de care nu pot comunica global-nonoriginal). Da' cine-i Tzecu asta? De unde cunoaște el magia detașării, ambiția ascensiunii și metoda conservării momentului? Thian-Shan, Shishapangma Central Summit, Peru, India, Nepal, Tibet. Prinzi locul și servești l-maginea? Nu, pentru că „adevărul e întotdeauna la mijloc.” Și-am pornit!

Tibet, via (Lost?) Friendship Highway

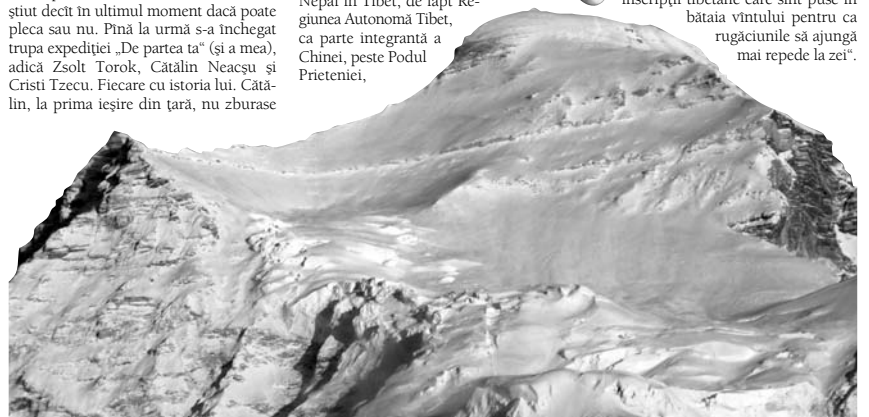
A început cu o incertitudine. Tzecu n-a știut decât în ultimul moment dacă poate pleca sau nu. Până la urmă s-a încheiat trupa expediției „De partea ta” (și a mea), adică Zsolt Torok, Cătălin Neacșu și Cristi Tzecu. Fiecare cu istoria lui. Cătălin, la prima ieșire din țară, nu zburase

niciodată cu avionul și nu mai urcase pe vreun virf mai mare de 2.544 de metri. Asprul Mai experimentați, Zoltan și Tzecu știau într-un fel la ce să se aștepte. Și pentru că „Muntele-i o loterie; nu știi pe care parte cade banul”, Tzecu spune că cel mai important în urcarea unui virf nu e atingerea lui, ci schimbarea pe care o aduce acest virf în interiorul fiecăruia. „Zolt, de exemplu, a învățat lecția răbdării pentru că încercând să urce prea devreme virful a fost silit să se întoarcă după ce a fost cel care a bătut urmele până la cota de 7.800 de metri, ceea ce l-a extenuat în ziua urcușului final, renunțând la o oră de mers pe virf. Ce paradox: vine românul să facă urme pentru șerpași.” De aceea Tzecu nu se bate în piept cu victoria. Pentru că pe virful pe care de fapt nu l-a atins niciodată el a lăsat un steag cu semnături ale oamenilor cu dizabilități. „Virfurile sînt locuri sfinte. E profanare să calci exact virful în picioare. Ai văzut *Stalker*-ul lui Tarkovsky. De ce n-au vrut să intre oamenii ăia în Camera?” Dar pînă la virf a fost cale lungă, să le-ajungă. „Așa de bine a fost să revăd Kathmandu-ul cu lumea lui deja familiară și dragă, să mă urmărească ochii lui Buddha și cifra unității, să înconjur cea mai mare Stupa din lume și să împart niște rupii cu oamenii sfinți, sadhu. Aici religia are o importanță fantastică, și nu la modul bigot cum crede lumea.” Continuăm. Trec ei apoi din Nepal în Tibet, de fapt Regiunea Autonomă Tibet, ca parte integrantă a Chinei, peste Podul Prieteniei,

și dînd nas în nas cu publicitatea outdoor care zice „Înrolează-te în Armata Chineză!”. Acolo steagul chinezesc flutură deasupra templelor, e interzis să vorbești de Dalai Lama, iar moriștile de rugăciune sînt aproape neatîns. Asta ca să devii imun în Zhangmu la șocuri sonore de genul celebrului Lalalei-ului Ozonesc-moldovenesc care răsună pe străzi cu yaci și tibetani. Tzecu, despre oamenii Tibetului: „Nu i-am perceput nefericiți, ci în altă lume decît cea chinezescă. Pe de altă parte, percepția asta a Tibetului ca țară sfîntă... nu e chiar așa. Ca peste tot, au fost și tibetani care m-au dezamăgit, dar au fost și momente care m-au dat gata, legat de puterea credinței lor”. Asta ca să pricep că ascensiunea pe un virf nu înseamnă doar pregătirea pioletului pentru gheață.

„Ideea de performanță sportivă pe munte vinde bine sucuri și bere, deci nu mă interesează”

Drumul inițierii continuă (depinde de fiecare cum vede urcarea). Urmează acclimatizarea pentru Tabăra Avansată de Bază într-un sătuc pe la 4.000 de metri unde „oamenii își duc viața fără pretenții la baza celui de-al treilea Pol al lumii”. Cine a văzut filme cu Himalaya știe de mantră sau de „stegulețele cu inscripții tibetane care sînt puse în bătaia vîntului pentru ca rugăciunile să ajungă mai repede la zei”.

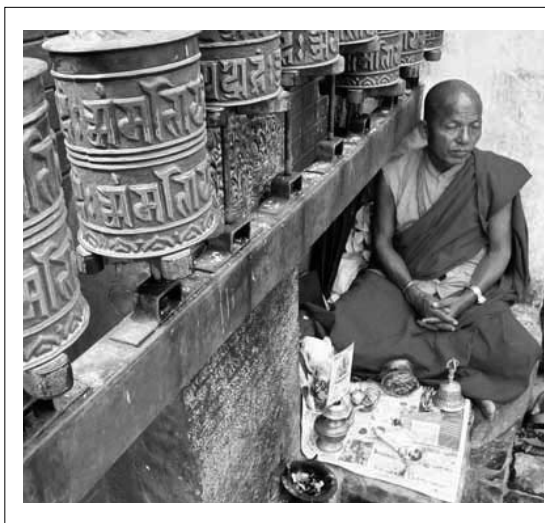

Întri apoi în tual. Participi la *puja*, ești invitat să bei *rom Khukuri*, să te rogi și să aduci ofrande spiritului care te va călăuzi în drumul către vîrfurile interioare. Rugăciunea nu costă nimic. Șerpașii, da, iar bacșii pe zi este de 50 de dolari. Așa că ai ori bani, ori plămîni și răbdare. Ori un teanc de cărți la tine. Pentru că Tzecu a zburat cu Zei Americani și Dalai Lama deasupra unei Peșteri Saramago-iene în drumul lui de turcoaz „spre un țarm frumos, stăpînit de Oz”, într-o pauză forțată de vremea rea.

„O vorbă spune că după femei și după autobuz să nu alergi că mereu apare altul sau alta. Totuși, nu! Eu cred că trebuie să prinzi autobuzul ăla ca să ajungi undeva”, spune Tzecu (pe care nu-l descriu pentru că n-are chestii gen vîrstă, trăiri familiste sau preocupări fotbalistice). Ideea e că unii ajung, se și întorc, iar alții se întorc fără să ajungă. Ruleta rusească funcționează și „linia e foarte subțire între a ajunge și a nu ajunge”. Tzecu a trecut pasul și toată Himalaya i-a recunoscut password-ul. Pentru că pe fruntea Zeitei de turcoaz flutură un steag *environmentally friendly* în numele celor care nu o vor vedea niciodată în viața asta de la egal la egal. Pentru că un vîrf nu este numai o cifră pe un altimetru. „Am avut o mare șansă că ne-am întors întregi”, deși și Tzecu era să ariște o degerătură („nu vreau să arăt poze gen *Five o'clock news* cu degetul vînat”). Tragem concluzii. De ce se merită? Pentru că ajungi să te înțelegi mai bine pe tine și lumea din jurul tău altfel. Așa începi poate să apreciezi *all the small things*. „Însă orice munte ai urca, e esențial să vezi și cultura din jurul acestuia.” Și asta se compensează. Pentru că la întoarcere te așteaptă o bere Everest și o fată frumoasă care vine tocmai din *Neverland* ca să sărbătorești împreună viața în *incredible India*. Cît îți dai ca să mă crezi?

Expediția a fost realizată cu sprijinul: De Boot, moment.ro, Orange, Kathrein-Romklatel, Sthil, Alpinstruct, SSI Schaefer, Textor, Magazinul Himalaya, Austrian Airlines, Gotech.

TEATRU LA ROTISOR

Mihaela MICHAILOV

Dă-mi o aripioară cu sos

Rodrigo Garcia e un dramaturg-bombă, un incomod spirit reactiv care nu iartă nimic din tot ce e obligat să înghită zilnic. Cu o ideologie puternic stîngistă, calcă în picioare toate clișeele consumiste, toată avalanșa de stereotipii care-ți livrează fericirea în doze suficient de perverse cît să te pacălească și să dai în continuare din fălci în cele mai luminoase corporații hrănitorologice. Garcia distruge aripioarele, hamburgerii, clovni, jucăriile ambalate în punguțe colorate și figurile emblematiche care devin mituri peste noapte. Dacă există un dramaturg care să identifice în societatea noastră corespondentul perfect al tragicului – e vorba de cinismul teoretizat de Sloterdijk, în forma lui cea mai dramatic cotropitoare –, atunci, cu siguranță, acesta este Rodrigo Garcia. Dramaturgul argentinian, fondatorul companiei La Carniceria Teatro, spulberă lingvistic obsesiile dezumanizării fardate în progres.

„Cu familia încîntată și înșingărată la un McDonald's de la sosea”, *Agamemnon* (piesă regizată de Radu Alexandru Nica la Teatrul Metropolis, cu Alexandra Badea, Antoaneta Cojocar, Bogdan Dumitrescu, Ioana Flora, Ada Navrot, Gabriel Răuță) își rescrie istoria hiperconsumistă.

Piesele lui Garcia sînt tragedii ale masticției contemporane vomitive, în care ketchup-ul se scurge peste vina bulimiei tragicoide. Eroii tragici sînt coborîți în supermarketuri și fast-food-uri, unde mîncîncă aripioare de pui și beau coca-cola. Agamemnon și Clitemnestra devin negativele lui Hillary Clinton, George Bush, Lady Di etc. A trăi înseamnă a îngurgita fără limite, a fi corp-container, corp depersonalizat, transformat în cărucior mecanic. În acest recipient se varsă știri, reclame, promoții, teroare și singurătate. Violența dramaturgiei atîpice a lui Garcia, care combină formule de scriitură total diferite, de la narațiune fragmentată și comentată la monolog structurat pe mai multe voci, conține *flash-uri* poetice halucinante. În spatele cheesburger-ului, un răsărit de soare te face să vezi mai departe de stratul de brînză.

Spectacolul regizat de Radu Alexandru Nica anulează distanța dintre personaj și actor și omogenizează excelent prezența extremă a

» Piesele lui Garcia sînt tragedii ale masticției contemporane vomitive, în care ketchup-ul se scurge peste vina bulimiei tragicoide. Eroii tragici sînt coborîți în supermarketuri și fast-food-uri, unde mîncîncă aripioare de pui și beau coca-cola.

corpului și incendierea cuvîntului. Replicile și mișcările sînt parte a acelei lăși corp vizual, care e, de fapt, o instalație ruptă și circular asamblată în același timp. Gesturile fragmentate și robotizate au un strat poetic care dă dimensiunea dublă a alienării. O alienare brutală de ceilalți – trupurile curg pe banda rulată ca niște produse – și una intim fracturată de sine – trupul ghemuit. Într-un decor cu adîncime – groapa rectangulară în care, pe scaune rotative, sînt așezați unii dintre spectatori (excelentă ideea Mariei Miu de a crea prin spațiu nivelul în scară al textului – vezi un corp și auzi o voce, care se bifurcă). Funcția corală pe care spectacolul lui Nica o instituie unește particulele de dialog și ritmurile corporale într-o singură imagine fizică. Ai senzația că ești în fața unui trup cu mai multe brațe și picioare, fiecare cu rolul lui organic delimitat. Actorii compun într-un spectacol intens fizic, care are ca dimensiune de concentrare corporală dinamica din *Adam Geist*, în regia lui Radu Afrim, traseul tragediei multiplicat pe mai multe voci. Mama, tata, copilul, casieria etc. sînt blaturi ale hamburgerului disperant de umflat cu toate pompele mcdo-nalidizării eruptive.

Împreună cu coregrafa Carmen Coțofană, Nica dezvoltă calapodul corporal al consumismului, agonia rezistenței fizice la maldărul de pize și cartofi care dansează pe ecran.

Agamemnon e arena corului cinematic care merge în fiecare săptămînă să mînce în oraș. Și după o porție de aripioare calde, poate că oame-nii care n-au inventat nimic pentru că s-au născut după ce totul fusese deja inventat au măcar timp să privească cerul.

„EU AM ÎNFIINȚAT
PDSR-UL”

Ați fost și politician.

Politician nu am fost niciodată.

În fine, ați fost în politică. La PSD.

Da, am fost în politică, pentru că am intrat în Revoluție. Eu am intrat în Revoluție încă de pe 21 decembrie dimineață. Și aveam experiența Zidului Berlinului, că am fost acolo când a căzut. Am învățat că un sistem, dacă e luat prin surprindere, poate fi lovit definitiv. Și asta am căutat eu să fac în România. Și am reușit. Dar, să ne fie clar tuturor, eu n-am făcut politică niciodată. N-am fost nici membru PSD. Am fost independent, pe listele PSD-ului. Nu că aș fi avut ceva cu PSD-ul. Dimpotrivă, eu am înființat PSD-ul. Mă rog, PDSR-ul. Dar când am văzut că vin o grămadă de inși, inclusiv Adrian Păunescu și alții, m-am retras.

Aveți vreun regret, privind cariera dumneavoastră înapoi?

Da, am. Vreau să lămurim niște lucruri: niciodată nu am luat banii cinematografilor. Cinematografia românească a trăit prin mine. Eu am adus circa 600 de milioane de lei, înainte de 1989, bani cîștigați pentru cinematografia românească. Banii ăștia ajungeau pentru cam 200 de filme. Am făcut 27 de filme cu case de producție străine și nu orice filme. Am creat costume, care au rămas în România. Am încurajat cinematografia de la noi. Iar tinerii habar n-au de treaba asta. Dacă aș fi trăit în SUA, acum eram cu conturile pline, milionar în dolari. Așa, mi-e și rușine să spun că nu am aproape nimic, deși lumea nu mă crede. Pe de altă parte, în SUA nu aș fi reușit să fac ce am făcut în România, nu aș fi putut avea o asemenea carieră.

„Eu domin clasamentul românești de cinci de

Interviu realizat de R. Chiruță

Sustineți că producția de filme nu mai e profitabilă în România?

Nu e profitabilă. Deși biletul e mult mai scump, niciodată un film nu-și recuperează banii. Primul care intră, producătorul, nu-și recapătă banii. Ai să mă întreb: bine domnule, dar atunci de ce se fac filme? Pentru că se fură.

Adică?

Se fură. Fiecare în parte fură. Cel care trebuie să măture pe jos vine și îți cere o sumă dublă. Și îți dai o sumă dublă, pentru că îți rămîne și ție. Și atunci aproape toate filmele ies foarte sărace. Toată lumea se întrece în subiecte foarte sărace. În condițiile în care faci un film foarte sărac, îți rămîn bani. Dacă faci un film normal, nu te poți încadra în sumă – și, în situația respectivă, te obligă să furi dacă vrei să faci film. Practic, e un domeniu care intră sub linie.

Dumneavoastră ați făcut două filme în ultimii ani. Înseamnă că și dumneavoastră ați furat?

Domnule, eu vreau să îți spun că la ultimele mele filme nu mi-am ridicat nici onorariul de regizor. Practic, am dat din banii mei, ceea ce nu e normal. Aveam de unde, dar în clipa în care se termină, și s-au cam terminat, adio. Ori fac și eu aceeași șmecherie ca să supraviețuiesc, ori mă duc.

Ați cumpărat, din cîte știu, și dumneavoastră un cinematograful într-un cartier din București.

Doar am încercat să-l cumpăr. Am cîștigat licitația, dar am

renunțat, pentru că îmi cerea mult prea mult timp și nu mă pricepeam la afaceri din astea. Și nici nu aveam destui bani.

În biografia pe care ați publicat-o pe site-ul dumneavoastră, caracterizați a-nii petrecuți la Timișoara, după ce v-ați mutat de la Tîrgu-Jiu, ca niște ani magnifici. Ce vă mai amintiți de atunci?

Am stat în Timișoara din '35-'37 pînă prin '47. A fost o copilărie extraordinară de frumoasă, o copilărie fantastică. Am trăit niște vremuri fantastice. Țara trecea prin niște momente fantastice: legionarismul, uciderea lui Zelea-Codreanu de către Carol al II-lea, împăcarea lui Carol cu legionarii, abdicarea lui, războiul, venirea la putere a marelui Antonescu și toate celelalte. Apoi acel 23 august haotic, pentru că regele s-a băgat unde era treaba unui politician. Când închei o pace, trebuie să știe și adversarul. Or, așa a ieșit la radio și a spus: „Români, pace”. Noi ne-am bucurat, am ieșit în stradă, dar ce pace, că rușii înaintau. Au luat 150.000 de prizonieri români și i-au dus în lagărele lor. S-au întors doar jumătate. Întoarcerea armelor a fost făcută prost. Am lucrat și eu într-un lagăr pentru evrei, aici, în țară. Am fost șofer.

Cum ați ajuns șofer într-un lagăr?

Aveam 13 ani, dar conduceam foarte bine orice mașină. Și, din trei, am făcut opt și am luat permis de conducere. La 13 ani am avut permis de conducere. Pe vremea aceea, vacanța școlară dura nouă luni. Iar ziua de învățatură era de trei ore. Pentru că era război, iar liceele au fost confiscate ca să se facă spitale. Și atunci, eram foarte liberi, imens de liberi. Cine și-a gestionat bine această libertate a avut o copilărie fantastică. Cum am avut eu. Dar am avut și condițiile pentru asta. Timișoara are un cartier central care se numește Cetate, pentru că acolo era o cetate veche turcescă. Acolo locuiau eu. Aveam bandele de derbedei și era o întrecere permanentă între noi. Eu eram șef de bandă. Aveam un teren al meu, curtea parăsită a unui spital militar.

Am citit că de la această cetate plecau foarte multe subterane.

Da, acolo am găsit inima subteranelor din Timișoara. Iar aproape de calea ferată, am găsit o subterană, în care puteau să meargă o căruță și un cal în picioare, care ducea la un oraș aflat la 50 de kilometri de Timișoara.

Era un tunel. Incredibil. Iar din inima asta pe care am găsit-o noi, ajungeai oriunde în clădirile din Timișoara construite pe vechea cetate. Erau bisericile, liceele, cazarmile, primăria. Spărgeam și intram în pivnițele lor.

Furați?

Furam, da. (Rîde.)

Vă uitați la filme încă de copil. Cum ați ajuns prima dată în sala de cinema?

Pasiunea o aveam înainte de a veni în Timișoara. E greu să crezi că un copil de cinci ani fugea de acasă și se ducea la cinema. La colțul străzii unde locuiau eu era un cinema. Luam sticle de băutură de acasă, le dădeam paznicilor și mă uitam o săptămână la filme.

În ce măsură faptul că ați trăit într-o perioadă încărcată de istorie a influențat opțiunea dumneavoastră de mai trîziu spre filmele istorice?

Cred că a fost o influență, cred că da. Și m-a mai influențat spiritul foarte naționalist pe care l-am avut mama. Ea era foarte patriotă. În primul război mondial, și-a pierdut tatăl, iar ea și fratele ei au luptat, erau cercetași. Au luptat la Podul Jiului. În mod sigur, am moștenit-o pe

maică-mea, plus bunicul, omorît de nemți. Aveam deja o poveste. Și tot ce s-a întimplat atunci în România.

Cît de conștient erăți de ce se petrecea în țară?

Eram destul de conștient, chiar mai mult decît un copil. Noi eram mult mai maturi, din cauza faptelor grave care se petreceau în jurul nostru. Nu am avut propriu-zis o adolescență. Din copilărie am intrat direct în viață. Eu ultimele patru clase de liceu le-am dat în doi ani. Nu e o treabă ușoară. Am învățat, nu glumă.

De ce ați făcut asta?

Nu știu, nu știu, așa gîndeam. Practic am terminat la șaispe ani și ceva liceul. Atunci am dat examen la trei facultăți: la Belle Arte, pentru că aveam talent la desen, la Școala de Ofițeri de Marină și la Matematici. Am reușit la toate trei și m-am dus la ofițeri, pentru că din copilărie voiam să mă fac marinar.

Cum așa? Marea era departe de dumneavoastră.

Era foarte departe. Dar eram un ațit de bun cunosător al bălărilor navale, al istoriei bălărilor navale, că pe urmă, cînd am intrat la școala de ofițeri, știam cît știa profesorul. Știam pe ore bălălia dintre Bismark și Hood, două cuirasate, unul al Germaniei și unul al Angliei. Știam bălălia de la Trafalgar, toate bălăliile navale le știam pe de rost. Aveam acasă cărți, nemții scoteau foarte multe cărți, iar eu eram într-un oraș foarte germanic, erau foarte mulți nemți.

„Am încurajat cinematografia de la noi. Iar tinerii habar n-au de treaba asta. Dacă aș fi trăit în SUA, acum eram cu conturile pline, milionar în dolari.”

„Zilele cinematografului decenii”

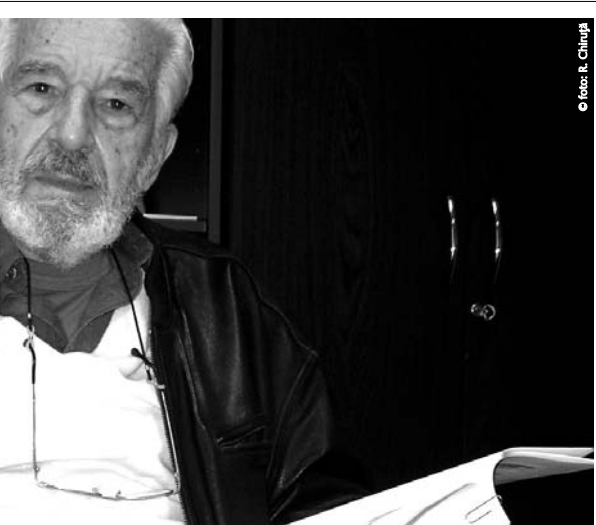

Foto: R. Chingă

Cărțile erau în germană?

În germană, dar eu vorbeam germana și franceza de copil. Am avut trei limbi toată viața. Și aveam cărțile astea.

Ați apucat să practicați ca marinar?

Am intrat în '47 la școală și, când am absolvit, am fost considerați prima promoție comunistă. După un an de zile am ieșit ofițer. Între timp însă, tatăl meu a fost arestat. Și mi-am dat seama că urmează să mă dea afară din armată. Și atunci, sfătuit de un unchi de al meu, am plecat eu singur. Am venit în București, tata era arestat, aici m-am înscris muncitor la fabrica Ford, iar în toamnă am dat examen la Politehnică. Am intrat ușor. Am făcut apoi patru ani de Politehnică în condiții foarte grele. Tata era arestat, era la Canal, pe chestii politice.

Nu e un paradox faptul că tatăl dumneavoastră a avut de suferit din cauza comuniștilor, în schimb ați acceptat să jucați rolul unui milițian comunist sau rolul unui director la un șantier comunist? Chiar și comisariatul Moldovan e de partea comuniștilor.

Nu, niciodată. Dacă te uiți la scenariu, niciodată n-am făcut nici o concesie. Comisarul Moldovan spune doar: „Voi simteți mulți, voi hotărâți, eu fac ce cred eu”. Asta-i maximum ce spune. Am jucat pe maiorul într-un film, dar nu am nici o frază politică. În *Zile fierbinți*, eu mi-am bătuț joc de comuniști. Acest film, dacă-l vezi acum, rămii uimit. Să te uiți. Este o secvență când directorul șantierului naval vorbea la telefon și pe lângă el trec trei niște inși cu niște pancarte în mână. Toate lozincile erau cu fundul în sus. Poate nica-

colaeacu aici. Și în seara când era proiecția la Cannes, eu eram la studioul Sahia. Era într-o simbată. Atunci venea la studio Ion Gheorghe Maurer – președintele Consiliului de Miniștri –, care vedea filme. Eu le aduceam și i le prezentam. El mă știa și m-a întrebat dacă nu cumva am un film la Cannes. Eu i-am spus că am, dar nu pot pleca din țară că am un dosar foarte prost. A doua zi, am primit un telefon să mă prezint la ministrul Culturii, Constanța Crăciun. Și m-am dus destul de speriat. Ea a deschis, în schimb, sertarul și mi-a dat pașaportul. Țin minte că era roșu, cu stema republicii pe el. Mi-a spus: „Miine dimineată pleci la Paris”. L-am luat și m-am dus direct la mama, acasă. I-am spus: „Mama, uite pașaport, uite bilet. Eu nu mă mai întorc”. Și mama mi-a spus: „Du-te, rămii și dacă ție ți-o fi bine, poate ne scoți și pe noi”. A doua zi eram în avion.

De ce nu ați rămas în Occident până la urmă?

Pentru că acolo, la Cannes, am asistat la o discuție între producătorul american Richard Davis și marele regizor francez Christian-Jaque. Distribuitorul ăsta l-a făcut terț pe regizor, ceea m-a uimit. După, între patru ochi, l-am întrebat pe Christian-Jaque de ce a acceptat să fie umilit. El mi-a răspuns că în curînd o să accept și eu. Așa mergea sistemul. Atunci mi-am spus că nu e de mine acolo, că eu nu voi accepta niciodată așa ceva. Și în România nu am acceptat niciodată o așa atitudine.

Care credeți că e cauza pentru care ați devenit atît de contestat după Revoluție, ca regizor?

Cine mă contestă?

Regizorii tineri, criticii de film.

Uită-te cine mă contestă. Cit despre criticii de film, nu, nu. Eu am rupt-o cu festivalurile în '72, moment de cînd nu m-am mai dus la nici un festival. Eu, în toată viața mea, nu am fost decît la trei festivaluri. M-am supărat în '71 cu *Mihai Viteazul*. Trebuia să fie o producție americană, n-a mai fost. Dar l-a cumpărat Columbia (casă de distribuție filme americană – n.r.), cu 200.000 de dolari, și l-a difuzat în lumea întreagă. Eu cu filmul ăsta am fost la Moscova, căci pentru România, în momentul ăla, Moscova era numărul 1. Deși, în realitate, în Europa, era după Cannes. Acolo, în timpul proiecției, mi-am scos bobina cu partea în care Mihai intră în Moldova. Eu m-am dus în proiecție și i-am dat drumul cu Moldova. Lucrul ăsta nu l-au uitat nici ei, nici eu și de atunci nu am mai participat. Încă nu trecuseră mulți ani de la moartea lui Gheorghiu-Dej. De bună seamă, Dej a fost ucis și nu a murit de moarte bună. Mie îmi spunea Maurer să nu dorm niciodată în pat. Și eu dormeam pe jos, într-un colț.

Dar cine și pentru ce v-ar fi omorît?

Pentru că reușisem să fac un film în care arătam cucerirea Moldovei de Mihai Viteazul, Unirea. Trebuia să ții cont de cum am trăit noi atunci. Noi nu aveam voie să vorbim de istoria României. Istoria României nu mai exista. Și eu am venit și am făcut *Dacii*. A fost o șmecherie cu *Dacii*. Mă veți întreba de ce nu am făcut *Traian și Decebal*? Asta a fost șmecheria mea. Dacă făceam *Traian și Decebal*, aștia mă împiedicau. Dar *Dacii*... Ai înțeles?

Nu. Cum vă împiedicau? Care ar fi fost nemulțumirea comuniștilor?

În mii de feluri. Nu mai vorbea nimeni de istoria României. Nu mai existau decît istoria Partidului Bolșevic și istoria URSS. Asta învățam.

Dar, în *Dacii*, joacă și actori străini, din Occident. Ei cum au fost acceptați?

Pentru că filmul l-am făcut cu străini. Eu m-am dus la Paris și acolo era un evreu din Brăila, mare patriot, vorbea românește mai bine decît mine. El mi-a zis să facem un film istoric. Eu am propus *Traian și Decebal*. Am venit în țară și am spus: „Domnule, francezii vor o coproducție *Traian și Decebal*”. Și președintele Cinematografiei mi-a răspuns că nu se poate, că îl face nu știu cine, în anul nu știu care. Ei aveau o programare pe cincinal, cu fiecare ce film face. Atunci, pe moment, le-am spus că fac *Dacii*. *Dacii* nu era pe listă. *Dacii* a fost prima manifestare publică românească antirusească.

Cum așa?

Păi, eu ți spun cum începe filmul. Armata romană se apropie de zidul cetății dacice. „Deschideți porțile”, strigă romanii. Și dacul de sus: „Cine sunteți voi?”. „Stăpînii lumii”, spunea romanul. La care ăla de sus: „Veți ajunge doar dacă noi vom pieri”. Apoi începe filmul. Lumea se ridică în picioare în săli și aplauda. Toată lumea simțea apropierea pe care le făceam.

Cred că lucrurile astea s-au pierdut acum. Cred că dacă cineva se uită acum la *Dacii* nu-l mai înțelege în cheia asta.

Atunci prindeau de zeci, de o sută de ori mai mult. Atunci era incredibil. Maurer – care, deși nu era român, era un patriot –, cînd a văzut filmul meu, a spus: „Bravo, Nicolaescu”. Pe urmă, mai tirziu, mi-a mărturisit că atunci cînd a văzut succesul pe care filmul l-a avut la public „mi-am dat seama că poporul e cu noi”. Adică a fost un test pentru populația României filmul *Dacii*. De aici a început așa-zisul patriotism al lui Ceaușescu. În realitate, era o chestie care-i convenea lui Maurer și care începuse pe vremea lui Gheorghiu-Dej, iar lui Ceaușescu îi convenea pentru că, folosind acest truc al naționalismului, avea poporul de partea lui. Dar, în realitate, el urmărea cu totul altceva. Și era mai comunist decît rușii.

„NIMENI N-A MUNCIT CA MINE”

Dumneavoastră sinteți un fel de recordman printre regizorii români. Ați regizat peste 40 de filme de lungmetraj, aproape zece de scurtmetraj, ați produs alte numeroase filme și ați jucat în aproape 30 de roluri. De ce v-ați implicat în atît de multe direcții? Cînd ați avut timp pentru toate astea? Probabil nu o să vă mai doboare nimeni recordul.

Da, dar nimeni nu a lucrat cum am lucrat eu.

Făceți două filme jumătate pe an. Nu era cam mult?

Nu era mult. Dacă puteam să fac, făceam. Trebuia să muncești. Nimeni n-a muncit ca mine. Dar eu vreau să pulber următoarea idee: aici am topul filmelor românești (din punctul de vedere al numărului de spectatori – n.r.) și uită-te la cîte filme am eu în top. Aici am topul regizorilor (din punctul de vedere al numărului de filme regizate – n.r.). Uite la ce diferență sînt eu, pe primul loc. Al doilea și al treilea au cît mine. Iar de la locul zece în jos, toți ăștia de aici au cît am eu. Am și o statistică pe decenii, cu primele trei filme ale fiecărui deceniu. Practic, reiese că eu domin clasamentele cinematografului românesc de cinci decenii. Crezi că mă mai interesează dacă mă mai plac unii sau alții?

N-ați făcut doar multe filme. Ați fost și în mai multe ipostaze: de regizor, de producător, de actor, de cascador. Ați făcut chiar și filmări subacvatice.

Era natural pentru mine. Mi-a fost chiar mai ușor să fiu și regizor, și actor. Adică, decît să-i explic unui actor ce să facă, eu intram în cadru și făceam. Nu trăgeam duble cu mine aproape niciodată. Învățam bine textul, că mi-era rușine de echipă. Totuși, n-a fost ideea mea să ajung și actor. Prima dată am jucat din cauza lui Titus Popovici, care mi-a propus să joc. Am avut și două propuneri să fac film chiar înainte de a face *Dacii* (lungmetrajul său de debut – n.r.), de la Savel Stiopul și de la Dinu Cocea, doi regizori care mă știau și care m-au pus să dau probă de actorie. Savel mă alese pe mine. Faptul că am intrat în regie... nu știu. Eu am ajuns în cinematografie fără să vreau. M-am apucat întii de filmările submarine, pentru că îmi rămăseam dragostea de la marină și am fost primul scafandru independent din tot estul Europei. Am făcut unul dintre primele filme subacvatice la mare adîncime.

LECTURI ÎNTRERUPT

Doris MIRONESCU

Pornind de la o frază a lui Lucian Raicu

„A scrie despre Bacovia: aproape de neconceput aflindu-te într-o stare psiho-fizică satisfăcătoare, într-o formă bună; nici într-una de plină «inspirație», cu idei și cu vînte fericite ce-ți vin, ca altădată, cu ușurință, în zbor.” Este o frază din *Calea de acces*, cartea lui Lucian Raicu, pe care o citesc într-o excelentă ediție din 1982, cum-părată de la soldurile unui anticariat de pe Lăpușneanu. (Detaliul bibliografic e necesar aici, altfel iarăși o să spună unii că, omagiu-ind un mare scriitor, lauzi de fapt editura care l-a publicat.)

Mie Lucian Raicu mi se pare un critic în cel mai înalt grad tonic, așa cum numai Călinescu mai poate fi. Îl citesc, uneori, numai pentru a căpăta încredere în scrisul critic – o încredere pe care nu mi-e rușine să recunosc că o pierd foarte ușor. Pentru că Raicu are farmecul inteligenței și știe să-ți dea senzația că eleganța scrisului poate fi înăscută, dar că nu e chiar o tragedie dacă faci din ea un bun ciștigat.

Lată, de pildă, rîndurile de mai sus despre Bacovia: ele vorbesc despre legitimitatea unei apropieri cît mai personale de text, despre un gen de rezonanță literară de diapazon a criticului, una pentru care savanții literaturii te-ar țintui cu un dispreț suveran. Cînd scrii despre Bacovia trebuie să fii puțin bolnav, puțin dezamăgit, puțin „dărmat” – bineînțeles. Abia astfel se poate scrie despre poeme precum *Plumb*, *Finis* sau *Poemă finală*. Și mai însemnă ceva afirmația lui Raicu: literatura nu trebuie doar „explicată”, eventual integrată într-o formulă critică mai mult sau mai puțin fericită și îngropată sub piatra tombală a unui capitol de istorie literară. Literatura semnificativă, aceea care are ceva de spus, trebuie făcută să „vorbească”. Critica nu înseamnă

un discurs parazită, adăugat ca un mecanism asupra corpului viu al operei literare, sugîndu-i singele ca s-o facă să-și decline identitatea categorială. Criticul știe cum să asculte textul, îi împrumută o ureche binevoitoare, se mulează pe gîndirea scriitorului. La nevoie, îi împrumută ticurile, metehnele...

S-a spus că gîndirea critică a lui Raicu opera prin paradox, că își cultiva o spectaculozitate aparte, că voia să intrige, să surprindă. Totuși nu s-a subliniat îndeajuns deosebită grijă pentru *adecevarea la operă* din scrierile criticului. Ipotezele sale nu fug de locul comun din oroare de anonim sau din poftă de glorie. Ci tocmai pentru că locul comun este falsificator, înstrîinînd ochiul de ceea ce este cu adevărat viu într-un text. Încearcă să le vorbească unor tineri bine instalați în clișeele li-ceului despre Bacovia: imediat se face asocierea cu simbolismul, cu sinesteziele, cu obsesia pentru plumb și culoarea galben, cele două fiind legate prin nu știu ce corespondență de natură chimică... Or, iată-l pe Lucian Raicu vorbind despre adevărata față a „infernului bacovian”, compus din „hărțuială, agresiune, pretenții, răspunderi. Și nu, cum se mai crede, nesfîrșite plozi, plînsul materiei, peisajul cenușiu etc.”. Raicu nu răspunde la clișeu prin construirea unui clișeu paralel. Ci printr-o lectură atentă, care divagează aparent, rămînd totuși surprinzător de fidelă textului pe care-l citește pînă în filigran. O performanță lipsită de orgoliu, dar și un oficiu îndeplinit cu mîndrie în marile cancelarii ale literaturii.

Mi-ar plăcea să cred că asta e adevărata critică. O „formă de viață”, nu?

Critică nouă despre literatură nouă

Luminița Marcu

Nu cred că se putea titlu mai potrivit pentru o carte de critică a literaturii actuale decît *Apocalipse vesele și triste*. Ce facem toți, în fond, în aceste proze de început de mileniu, dacă nu camuflăm, în diverse feluri și în toate registrele stilistice, de la amărăciune la rîsul cel mai dezlănțuit, angoasa unor apocalipse în care nici măcar nu mai credem? Încerc să-mi cenzurez în acest moment aplecarea spre meditație cam sumbră la care mă trimite titlul Cristinei Chevereșan și la care mă trimite de fapt lectura acestor cărți recente în general, pentru a vă povesti, atît cît îmi permit cele șapte mii de caractere cu spații, povestea unei cărți care te poate face să crezi din nou în critică și în istorie literară. În tot ce au mai tonic și mai pozitiv aceste domenii, aparent atît de academice și înțepenate... Dacă există romane care te pot face să vrei să scrii proză, există și cărți de critică ce te pot face să-ți dorești să fii critic literar...

Ce face de fapt autoarea din Timișoara în această carte? Aparent își adună niște cronici. Niște cronici cu subiect circumscris, literatura română cea mai nouă, cu precădere colecția „Ego. Proza” a Editurii Polirom. Există și o altă secțiune a cărții, mai eteroclită – care eu cred că putea lipsi – în care găsim comentarii la cărți semnate de Augustin Buzura, Ileana Mălăncioiu, Nicolae Breban, Emil Brumaru... Spun că putea lipsi nu pentru că ar lipsi calitatea comentariilor din această secțiune, ci întrucît cred că centrul de greutate al cărții Cristinei Chevereșan este în prima parte, și anume în radiograferea acestei literaturi noi, așa cum va fi fiind ea. Aici e de găsit gestul de maxim curaj critic și istoric, făcut la doi ani de la lansarea colecției Polirom, într-o vreme în care „canonul” acestei literaturi noi este departe de a fi așezat, într-o vreme în care aceste cărți nici măcar nu sînt încă suficiente. Secțiunea Ego-grafii reprezintă de fapt un gest de respect critic, cu totul remarcabil și laudabil, dar care face parte dintr-o altă poveste. Totuși, pentru ca faptul să nu treacă cu ușurătate, așa face doar o observație.

Am citit cu maxim interes textul despre Nicolae Breban. Autoarea nu cred că-l simpatizează, lucrul se simte de la primele rînduri. Nu din simpatie și nici din respect servil îi citește cele trei volume de memorii apărute în ultimii ani. Dar le citește. Cu atenție, cu minuție și încearcă să înțeleagă. Citează, abundent și adecvat, face trimiteri la pagini, în cel mai curat și mai profesionist stil anglosaxon. Comentează, cu generozitate și eleganță. Se simt, atît cît trebuie, mirări și contrarii în comentariile ei perfect decente și se simt marea, admirabilă seriozitate. Atît vreau să spun: mi-aș dori să fiu eu însămi suficient de cool ca să pot scrie așa despre scriitorul-personaj Nicolae Breban. Promit măcar să încerc s-o fac cîndva, pentru că stilul cum-pănit, neinflamat și egal cu sine pe care l-am găsit în această suită de cronici mi-a amintit cumva gustul și plăcerea comentariului generos, aplicat și neutru. Cine caută „verdict” în aceste texte, verdictele pe care e atît de ușor să le

aruncăm din mers fără să ne mai uităm înapoi, nu înțeleg practic demersul, deopotrivă psihologic, critic, stilistic pe care îl practică autoarea acestei cărți.

Autoarea are plombul necesar opiniilor comentarii

Nici în secțiunea care discută literatura nouă nu găsim obsesia „verdictului”, deși o lectură atentă și în cunoștința instrumentelor cronicărești ar arăta și opțiunile autoarei pentru unul sau altul dintre tinerii scriitori. Prezența lor în acest volum e în sine un verdict.

Cristina Chevereșan face însă ceva mult mai greu și mai substanțial. Cartografiază. În liniște și cu toată neutralitatea pe care o cunoaște din studiile de anglistică – o neutralitate privită cu atîtă superficialitate pe plaiurile noastre ca lipsă de curaj! –, autoarea desenează cu linii destul de precise un peisaj altfel destul de cețos, chiar și pentru insidieri. Esul substanțial din deschiderea volumului va deveni, cred, bibliografie obligatorie pentru oricine vrea să se lămurească cam care sînt zonele literaturii actuale. Nu doar zonele ei de proză, ci și critica, cronicarii, comentariile de cotidian. Toate sînt adunate de Cristina Chevereșan, cu o răbdare pentru care o invidiez, și puse într-un cadru extrem de coerent (poate mai coerent decît în realitate, dar nu asta înseamnă o bună sinteză?). Pusă eu însămi în fața nevoii de a explica unor străini care ar fi zonele literaturii române noi, am inventariat, într-un plan de curs rapid, cîteva posibile secțiuni, mai degrabă tematice: re-memorarea trecutului comunist, tranziția post-comunistă, identitatea, de la cea sexuală, la cea socială... Am găsit apoi, cu mult mai multe nuanțe și mai atent descrise, exact aceleași secțiuni în esul elaborat al Cristinei Chevereșan: „definierea identității, raportarea la alteritate” (teribilism, sfera atracțiilor interzise, supra-expunere a eu-lui, resorturile maladiului, deviantului, grotescului); „mă-rdutul, medianul” (o excelentă analiză pe baza cărților a trei dintre cei mai buni autori de azi, Sorin Stoica, Filip Florian și Dan Lungu, cărți ale unor

SEMNAL

Alex. Leo Șerban, *De ce vedem filme. Et in Arcadia Cinema*, colecția „Ego. Publicistică”, Editura Polirom, 536 de pagini, 29.95 RON

Volumul reunește texte despre film semnate de Alex. Leo Șerban, publicate în ultimii 16 ani în diverse reviste culturale. Articolele au în comun pasiunea pentru arta cinematografică și o sumă de concepții personale privind locul și rolul vizualității în cultura actuală. Ele lansează o polemică – implicată sau nu – cu cei pentru care Filmul este o „fetiță cu chibrituri” abandonată în afara canonului cultural. În același timp, cartea aduce un omagiu maștrilor cinematografeiei (Hitchock, Bergman, Godard, Pasolini, Paradjanov, Greenaway, Haneke, Tarantino, Wong Kar-wai...) și pune în discuție cîteva fenomene cinematografice (*Titanic*, *Stăpînul inelelor...*) în lipsa cărora Hollywoodul nu ar fi fost decît un cartier ca oricare altul al Los Angelesului.

Din cuprins: De ce vedem filme • *My own private cinema* • O afacere: paranoia • Moartea unui omis voiajor – *Cădere liberă* • Un eseu hollywoodian – *Alien vs Predator* • Gangsteri-și fac cruce cu arma – *Cidade de Deus* • *In This Friendly, Friendly World...* • Bill, a doua oară și ultima – *Kill Bill 2* • Filmul care nu l-a dat jos pe Bush – *Fahrenheit 9/11* • Mel de Paște – *Patimile lui Hristos* • Memori • Artă lungă, memorie scurtă. Și invers • *Hitchcock* • Direcții *Good bye, Leni...*

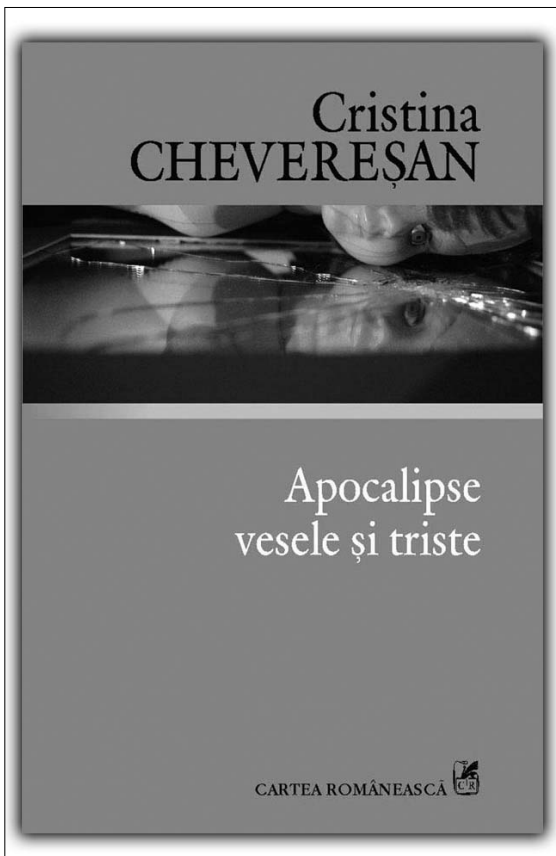
Matei Vișniec, *Omul-pubelă • Femeia ca un câmp de luptă*, colecția „Teatru”, Editura Cartea Românească, 240 de pagini, 19.95 RON

Textele din volum au fost montate în premieră mondială în 1993, la Institutul Francez din București, în coproducție cu Theatrum Mundi, regia Cătălina Buzoianu, din distribuție făcînd parte Mircea Diaconu, Horațiu Măliele, Maia Morgenstern și Răzvan Vasilescu. Spectacolul a obținut Premiul „Théâtre Vivant” acordat de Radio France Internationale.

spații închise, de la măruntul rai al găinilor, la farmecul discret al colectivului de la Filip Florian, pînă la universul închis al spitalului la Sorin Stoica); „atunci acum“, una din temele obsedante ale literaturii post-comuniste, e tratată nu doar în aspectul ei cel mai explicit (cărțile celor patru autori deja celebri care rememorează, cînd subiectiv, cînd academic, realitatea lumii de dinainte de 1989), ci și în nuanțele ei mai puțin evidente: pendularea subtilă între cele două lumi din *Atunci i-am ars două palme* a lui Lucian Dan Teodorovici sau călătoria în spațiu și timp din *Fairia* lui Radu Pavel Gheo. Să nu ne lăsăm înșelați de faptul că autoarea are politeța remarcabilă de a cita mereu opiniile criticilor (Simona Sora, Tania Radu, Paul Cernat și alții), pentru că dincolo de această tonică curtoaze academică, Cristina Chevereșan are a plumbul necesar propriilor comentarii. Cea la cartea lui Radu Pavel Gheo, de pildă, mi se pare unul dintre cele mai reușite: „Tot în sfera călătoriilor atipice înaintea și înapoi prin cronologia oficială se înscrie un volum ce transformă timpul într-un simplu fluid generator de povești: *Fairia* lui Radu Pavel Gheo, roman ce, prin intermediul unui pretext SF, recuperează evoluția modestei planete albastre în varii perioade. Textul fascinează prin intersectarea timpului istoric cu faptul literar, religios, cultural: cititorul obișnuit să mășăluiască prin prezentul deziluzional al falselor valori se trezește proiectat în decorul fantastic al marilor explorări, legende, texte ale unui univers capabil încă de rememorarea inocenței“. Nu cred că se putea o lectură mai adecvată cărții „curioase“ a unui autor care era deja cunoscut la data apariției acestei povești tocmai pentru acutele sale mășăluiuri prin prezentul deziluzionat...

O carte inteligentă și serioasă

Ultima parte a eseuului discută unul dintre aspectele cele mai importante ale prozei actuale, și anume umorul. Deși nu foarte extinsă, această secțiune a eseuului deschide un posibil evantai de analiză a acestor cărți din această perspectivă mai degrabă stilistică și de atitudine: „Umul și variantele sale mai mult sau mai puțin aspre (deriziunea, ironia, autoironia, sarcasmul) se înscriu printre opțiunile preferate de autorii selectați. Neconstituind unica dimensiune a discursului, el intervine însă în fundalul majorității romanelor analizate, ca procedeu de obiectivare, de detașare eficientă față de realități altfel angajante. Inseparabile

» **Cristina Chevereșan, *Apocalipse vesele și triste*, colecția „Noua critică & istorie literară“, Editura Cartea Românească, 2006**

de coordonatele stilistice și de limbaj ce dau formă scriiturii sinelui, persiflarea, tachinarea, aluzia, comentariul acid nu anteanză un univers literar al dezinhărilor de diverse naturi și calibre“.

Cronicile propriu-zise, care urmează acestui eseu introductiv, precizează și exemplifică ideile și temele trecute în revistă pînă aici. De unde se vede coerența cronicarului, în primul rînd.

Am citit această carte, inteligentă și serioasă, ca pe un excelent exercițiu făcut în registru academic-prietenos, de

la cursul expositiv din esul de început, la seminarele care se fac sub ochii noștri din cronicile proaspete la o literatură la fel de proaspătă și ea.

Titlurile ludice și umorul fin care străbate textul critic fac cu atât mai captivante aceste „lecții“ de care doar un asistent sarmant poate fi capabil, unul care înțelege deopotrivă necesitatea seriozității bibliografice, dar și absoluta nevoie de carismă, fără de care rămînem definitiv, oricît de serios am fi, în zona autosuficienței antipatice.

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Locurile dragi

Căutam să-mi amintesc locurile în care am stat. Nu încercam să le ordonez cronologic, ci doar să le numesc, oarecum să le descriu la repezeală pe cîteva (mai aveam puțin de trăit!)... și să le leg de amintirile pe care le mai am despre dînsule... Am locuit într-un canton, într-o haltă, într-un pavilion C.F.R., în case obișnuite, la parter, la etajul întâi, la etajul al cincilea, în colibe confecționate de mine și de vărul meu mai mare... într-un șezlong, în spațele magaziei gazdei de la Dolhasca, veri și toamne întregi... Venisem din refugiu, din Basarabia, aveam vreo 4-5 ani, ne înghesuierăm într-un canton, lîngă calea ferată, în dreptul unui pod de fier: tata, mama, eu și vărul meu... Cred că se compunea doar din două camere minuscule, de abia încăpeam să dormim în ele.

Taiică-meu era impieगत la gara Merișani. Maică-mea – învățătoare în sat. Acolo, prima dată, împreună cu vărul meu, am confecționat o colibă trainică, spațioasă, plină cu pete de lumină tremurătoare, spoturi ce cădeau pe pămîntul bătătorit prin acoperișul frunzos, parfumat infantil. Pe zonă (o cîmpie cu iarbă scurtă, întinsă neted înspre orizont... cu un singur prun chirchit), fuseseră lăsate de izbeliște niște fiare imense, cu șuruburi, multe șuruburi enigmatice... Probabil trebuia să se reconstruiească podul... scheletul metalic, nou, zăcea ne-supravegheat de nimeni. Cu vărul-meu, într-o noapte, am furat toate șuruburile secrete și le-am dus în colibă, le-am sortat după grosimi; creaserăm un depozit fericit de tuburi lucioase, de chestii cu gîhenturi infinite, de pîiule deschise lacom, de sîrme întorcoate bîzar în aerul cernut al colibei. Peste vreo trei zile ne-a

descoperit comoara un paznic turbat. Totul s-a terminat prin retrocedare și ceartă inutilă, coliba a fost dărîmată cu furie!... Și poate că doream să scriu despre pîiule de busturi uriași, zărit din goana trenului, anul ăsta, în drum spre Petrița... mi s-a părut că acolo, în umezeala lor, la poalele pădurii coborîte de pe munte, aș fi regăsit inocența și bucuria năvalnică ce îmi umpleau pieptul la Dolhasca, dimineața, cînd treceam către spital, beat de cafeaua sorbită pe treptele casei... și mă uitam pierdut în apa religioasă a șanțului fraged... mă uluia gîndul că din mocirlă ar fi putut ieși chiar un îngerete pufos, cu trupul acoperit de fulgi moi, mărunți, ca de boboc ingenuu de rață... propunîndu-mi să zbor ușurel-ușurel peste case... ce-ar fi zis pacienții despre treaba asta?... domnul doctor e nebul/ strînge pietre de pe drum/ și le dă pe la femele/ și zice că-s caramelle... Iar la Ciceu am stat într-un pavilion C.F.R.... Acolo, după spusele mamei, care la rîndul ei fusese informată de „îngerăș“, pe scările înspăimîntătoare ale unui bec infernal, i-aș fi propus lui Ani, prietena mea de mîncat din goanaie, să se dezbrace în pielea goală... Sau cum locuiesc acum... Camera mea era cinci pereți! Mai sînt două camere pline și ele cu cărți și reviste, pe una o numesc „camera cu computer“... sau dulapurile doldora de hainele Tamarei... rafturile din orice nișă... un hol întunecos căpușit, de-asemena, cu volume... debaralele cu molii și geamantane vechi, și cămăși puse de-a valma, ca foile unei cepe, una peste alta, pe un umerăș fragil de lemn, bucătăria plină cu tablouri de-ale Mihalei pe pereți, abstracte, violente colorate, balcoanele bușcite cu ziare... Al baia...

SEMNAL

Aris Fioretos, *Adevărul despre Sascha Knisch*, traducere din limba engleză de Gabriella Eftimie, colecția „Biblioteca Polirom“, Editura Polirom, 448 de pagini, 34.95 RON

O carte-eveniment, pe care-o recomandă însuși Jeffrey Eugenides, autorul bestsellerurilor *Middlesex* și *Sinuciderea fecioarelor*. Aris Fioretos, în romanul său *noir* despre Berlinul anului 1928, ne servește un cocktail amestecat în care amestecă părți egale de *policier*, farsă istorică, sex și literatură de cea mai bună calitate“.

„Un soi de «psychological thriller» plasat în timpul Republicii de la Weimar, o incursiune temerară, cu mijloace literare rafinate, în lumea «minorităților erotice», ale căror dramă și solitudine pendulează obscur între feminitate și masculinitate.“ (Norman Manea)

Sam Bourne, *Omorâți-i pe cei Drepti!*, traducere din limba engleză și note de Dana Ligia Ilin, colecția „Thriller“, Editura Polirom, 488 de pagini, 33.95 RON

Descriș în critica de specialitate drept „romanul care va detrona *Codul lui Da Vinci*“, *Omorâți-i pe cei Drepti!* este o combinație irezistibilă de roman polițist și thriller ezoteric, a cărui intrigă se concentrează în jurul unei întrebări care, în aparență, este rodul imaginației infierbîntate a unui tînar dornic de afirmare: ce legătură poate exista între o crimă comisă pe o străduță întunecată din New York și o serie de alte asasinatate din cele mai îndepărtate puncte ale globului? Aparent, nici una. Dar nu aceasta este și părerea lui Will Monroe, un jurnalist proaspăt angajat la „The New York Times“, a cărui soție este răpită. Aflat în căutarea răpiturii, Will va urma un fir ce-l va conduce prin cele mai întunecate aspecte ale misticismului și se va trezi, astfel, în inima celei mai bine păstrate enigme din istoria umanității: o enigmă de care depinde însăși soarta lumii. Cînd o profeție bine ascunsă de diversele „ghicitori“ cuprinse în Cartea Sîntă este pe cale să fie descifrată tocmai de cine nu trebuie, salvarea întregii omeniri va depinde numai de el.

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Popor[ock]ul lui Dumnezeu

Generația care a făcut din rock (-and-roll) vehicul planetar, fel de a fi, gen de protest non-violent, sprijin moral important (vezi de-clarările lui Václav Havel) și – nu în ultimul rînd – un business de milioane (de dolari), generația Beatles, Rolling Stones, Bob Dylan & co. a ajuns la vîrsta pensiei liniștite, a recompenselor istorice (titlul de Sîri), a statutului de bun cultural universal. Puțini au fecunditatea inalterată, destui sînt albu-me din inerție, fără să le pese că n-aduc nimic nou față de ce-au spus mai demult. De altfel, e o discuție întreagă pe tema dacă un spus ceva sau numai au cîntat, distrînd lumea. Cei care au (de) spus, încă își fac auzit harul creator, implicați în destinul planetei, vorbind cu lejeritate despre obsesiile lor, aparent pe poteci bătute. Dar, la o atență ascultare, albu-mele recente ale unui Bob Dylan, Eric Clapton & J.J. Cale, David Gilmour sau Leslie West transmit „ceva” imposibil de transparent în cuvinte. (De-aia și cîntă ei, nepu-tînd să scrie articole sau cărți, isn't it?)

Te-ai aștepta ca rockerii să fie oameni obișnuiți, să se retragă la vile, rumegîndu-și, cu dinți implanțați, cerealele dietetice? No way! Doar cei care au mimat artistic (termen de lămurit pe filiera noicasiiană) se vor fi luat cu alte indeletniciri. Artiștii adevărați mor pe (lingă) scenă, ca-n filmele de la Hollywood. Să nu devenim însă patetici cu niște indivizi a căror tinerețe a fost marcată de lipsa oricăror iluzii sentimentaliste. Și care, în răceala unei societăți anchilozate, (și-)au injectat (chiar cu ajutorul anabolizantelor) căldura dragostei, muzicalitatea erosului, frumusețea morții.

Rockul este apanajul tinereții? Cine a crescut cu „clasicii”, cine a îmbătrînit cu ei nu se miră de cum arată acum

babalicii: fețe ridate, pungi puhave în loc de obraji, burți la

unii, schelete la alții, chelii și scofilituri expresive în filmele horror... Există o regulă impusă de show-biz: fiecare nume ce-a însemnat ceva trebuie să aibă un *come-back!* (Excepție fac tocmai autenticii: ei continuă fără odihnă și fără moarte, unii – ca Rolling Stones – fiind virful absolut al industriei de gen, cu venituri și realizări... spectaculoase – și nu-i doar un joc de cuvinte!) Sînt festivaluri pentru „tineri bunici” sau ratați ai epocii flower-power, ce aduc pe scenă figuri consacrate cîndva, autori de hituri cîntate o vară și neuitele o viață, instrumentiști onorabili la vremea lor, azi maeștri în fața minutorilor de samplare și softuri. Te apucă jalea observînd niște pensionari, întăriți de perspectiva înlesnirii lor financiare, cum își încordează pectoralii căzuți și-și umflă, peste placodent, obraji. Linia melodică este aceeași, la fel solourile de chitară, tobe, orgă Hammond, bass; cuvintele aceleași, dar... Lipsește ceva elementar și esențial: poate vigoarea tinereții? Poate credința în (aici ar trebui majusculele) artă? Poate știința liser-gică? Poate spiritul timpului?

Am văzut recent cîteva spectacula de-astea, în care bătrîni (foști) rockeri chinuiau corzi și coarde vocale, urechi și difuzoare. Jalnici! Aceleași gesturi (fals) entuziaste, aceleași sărituri (șontoroa-gie) și semi-spagaturi studiate, cu aerul că nimic nu s-a schimbat, că sînt(em) tineri, că părul nu-i perucă și alte... și totuși, zeci de mii de oameni sînt acolo, adolescenții în fața scenei, părinții lor în tribune, bunicii dinaintea ecranului LCD! Ce magie îi strînge laolaltă? Ce fire nevăzute leagă acest popor, acest POPOROCK, nelăsîndu-l să se rostogolească? Nu e doar un fenomen local, în Anglia sau State; la Praga, Lisabona, Istanbul, Moscova, ca să nu mai zic de consacratele Hamburg și Tokyo, la Rio de Janeiro, Mexico City sau Beijing, la Athena sau în Sala Palatului din București, acești „bătrîni ce cu mîndrie poartă ruina anilor în plete” obțin aceleași ovații și provoacă, la fel, aceeași bucurie... Care-i misterul?

La Ierusalim, între Moses Gaster și muzică

Ultime drumuri m-au dus la Ierusalim, unde Universitatea ebraică și Institutul cultural român și-au dat mîna pentru a aniversa cei 150 de ani împliniți de la moartea unui om de știință cu talente aproape renascentiste, Moses Gaster. Cîtindu-i memoriile, n-am avut impresia că ar fi fost un meloman; se știe doar că lui îi plăcea la nebunie teatrul și că, ra-bin atipic și original, scria în tinerete cronici dramatice. Unii mai știu că o altă ramură a mării familiei Gaster, legată de Rubinsteinii ce l-au dat pe marele pianist, era muzicală. Și că acele ramuri i-a aparținut și compozitorul Marcel Mihalovici.

Dar nu despre toate acestea vream să vă vorbesc. Curiozitatea m-a dus din nou la Ierusalim, pe un drum cunoscut, la *Music House*, pe strada Keren Hayesod, unul dintre magazinele cu cele mai bune selecții de discuri clasice și de jazz pe care le-am cunoscut. Și nimic nu e mai plăcut cînd găsești, ca acolo, un vînzător care știe totul despre înregistrările de muzică clasică și își face o plăcere din a te ghida și a sta de vorbă cu tine.

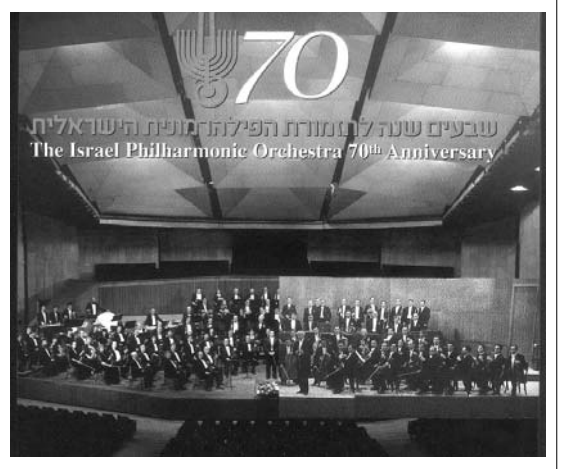
Din cauza taxelor mari, discurile sînt îndeobște scumpe în Israel, aproape un lux, iar selecția celor importate este esențială pentru a-i decide pe melomani să cumpere. Tară de muzicieni și melomani, cineva ar spune de orchestre întregi de ruși imigrați cu soliști cu tot, Israelul, în mod paradoxal, nu are o industrie dezvoltată a discului clasic. Școlile de muzică israeliene formează și exportă mai curînd mari talente și, în privința aceasta, se aseamănă mult cu România. Cu deosebire, esențială cred, că muzicienii lanșați în lume sînt toți re-chemați să cînte pe scenele israeliene, că sînt cunoscuți acasă și respectați chiar și atunci cînd se metamorfozează în figuri controversate politic, asemenea dirijorului Daniel Barenboim.

Evreii originari din România au, evident, aportul lor, iar printre ei, cu unul în care deosebire la fostul concert-maestru al Filarmonicii bucureștene, la Avi Abramovici. Cum îmi place în mod special muzica de cameră, m-am bucurat și adesea delectat cu înregistrările celor două cvartete, de mare succes internațional în acest moment, pe care le-a format la Conservatorul *Academiei Rubin de Muzică și de Dans* din Ierusalim. Este vorba de *Jerusalem String Quartet* și de *Aviv Quartet*. Cel dintîi, alcătuit din trei tineri originari din Rusia și unul născut în Israel, s-a lansat în 1996, pentru a cîștiga apoi premii prestigioase europene, și a devenit astăzi unul dintre obișnuiții marilor săli de concert, de la Wigmore Hall la Londra, la Concertgebouw din Amsterdam. Înregistrările lor, la compania franceză *Harmonia Mundi*, sînt ușor

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Coperta setului de discuri aniversar al Filarmonicii israeliene (Helikon Records 02-9614/2006)

de găsit și tratate elogios de critica muzicală.

Aviv String Quartet, format în 1997, există în actuala formație din 2002, cu doi tineri născuți în Rusia, cu alista și violoncelista în Israel, și a urmat o cale paralelă, incunată cu premiul întîi și cel al criticii la pretențiosul concurs de muzică de cameră de la Bordeaux. *Aviv* își caută încă drumul pe piața muzicală și, dacă nu mă înșel, singurul lor disc cu distribuție internațională este înregistrarea, la casa Naxos, a celor trei cvartete, op. 14 de Franz Anton Hoffmeister. M-am bucurat cu atît mai mult să găsesc la Ierusalim trei discuri elegante, dintr-o integrală a cvartetelor de Șostakovici, în curs de apariție la casa israeliană *Dalia Classics*.

Dacă melomanilor români le este cunoscut mai ales numele lui Avi Abramovici, merită amintit că fiul său Michael este un meritoriu pianist. Formația lui a început cu Doina Soave la Școala de muzică „George Enescu”, la București, pentru a continua la Conservatorul Academiei Rubin, apoi la cel din Tel Aviv cu Arie Vardy și Victor Derevianko și la Manhattan School of Music. Nu îi cunoșteam discurile așa că m-am bucurat să-i găsesc la Ierusalim unul dintre primele, din 1994, aparut la *Meridian*, casă britanică. Michael Abramovich cîntă împreună cu violonistul Itai Shapira,

sonatele de Debussy, Janacek și Richard Strauss, iar interpretarea lor e mai mult decît meritorie.

Căutările mele la Ierusalim au fost însă incunată de plăcerea găsirii unui set de 12 discuri, apărut anul acesta la casa *Helikon Records* și al cărui titlu spune totul: *The Israel Philharmonic Orchestra 70th Anniversary. Essential Recordings*. Istoria Orchestrei Simfonice a Palestinei, formată în 1936 prin eforturile violonistului Bronislaw Huberman, căruia i s-a alăturat, între alții, dirijorii Arturo Toscanini, William Steinberg și Hermann Scherchen, este povestită de editorul selecției, Yaron Karshai, într-un admirabil livret, plin de fotografii ale artiștilor și de articole de presă. E-ditorul a reținut, din păcate, numai înregistrări sub numele Orchestrei Filarmonice Israeliene, oficial începute din 1954 de dirijorul Paul Kletzki. Din prima decadă a selecției, orchestra poate fi ascultată sub bagheta lui Josef Krips, George Solti, Jean Martinon și Istvan Kertesz. Din anii '70 a început – și nu s-a încheiat încă – era lui Zubin Mehta, dirijorul mult iubit de israelieni. Alături de el, setul aniversar îi include pe Rafael Kubelik, Leonard Bernstein, Carlo Maria Giulini, Lorin Maazel și Kurt Masur. Din păcate, editorii nu au primit drepturile să ilustreze și arta lui Sergiu Celibidache, amintit în livret, și el faimos în Israel încă din anii '50.

În sfîrșit, dintr-un set ce face, indiscutabil, bucuria colecționarilor melomani nu lipsesc, firește, marii soliști, pianişti Pinna Saltzman, Artur Rubinstein, Julius Katchen, Radu Lupu, violoniștii Isaac Stern, Itzhak Perlman, Pinchas Zukerman, Shlomo Mintz, aldistul Daniel Benyamini sau violoncelistul Janos Starker...

» Dacă melomanilor români le este cunoscut mai ales numele lui Avi Abramovici, merită amintit că fiul său Michael este un meritoriu pianist.

La Eurovisionul filmului, alături de Corneliu Porumboiu

„Aa, premiile ăstea sînt un fel de Eurovision”, spune Corneliu Porumboiu după ce a sunat la București să vadă dacă fetița lui mai are colici. Sîntem la un restaurant de lângă hotelul unde ne-au cazat la Varșovia pentru ceremonia decernării Premiilor Academiei Europene de Film. Am ajuns suficient de tîrziu ca să nu mai avem vreme de plimbat prin oraș, ci doar de mîncat ceva și de gustat berea locală.

Cornel e nominalizat la Cel mai bun scenarist (pentru cine știe sau nu știe e vorba de A fost sau n-a fost?), eu am venit ca să „relatez”. Daniel Burlac, producătorul lui, n-a mai făcut deplasarea. „Ceea ce, teoretic, ar face din tine un Trăistariu”, zic. Cornel nu pare prea încîntat de idee. Spune că nu se supără dacă nu ia premiul, nu prea cred, dar în fine. Am venit cu același avion și în mașina oficială care ne-a adus în oraș (și care, de fapt, îl aștepta pe el) ne băgăm în seamă cu reprezentanta EFA și cu șoferul polonez. „Young Romanians don't give a shit about Revolution!”, spune Porumboiu pentru că vorbim despre cum se raportează tinerii polonezi la Solidaritate și la mișcările sociale care le-au oferit pe tavă libertatea de a se fiți prin Europa.

Varșovia – oraș făcut frumos între războaie, distrus în '44 în proporție de 85%, refăcut după aceea cit s-a putut pînă s-a intrat cu blocurile sovietice, oraș cu oameni care-l merită și care au luptat pentru fiecare casă în timpul eroiciei insurecției de 60 de zile din '44 – a ratat acum, în centru, ca în filmele SF. „Ca în *Al cincilea element*”, remarcă și nemtoaica obișnuită cu Potsdamer-ul din Berlin. Locuim toți la grămadă în Sofitel Victoria, hotel de 200 de euro camera, în lux și huzur. Academia Europeană de Film plătește. Nu din cotizațiile mem-

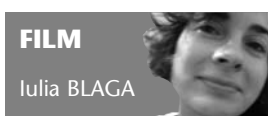
►► **Premiul lui Cornel a fost că a călcat pe același covor roșu cu Pedro, Penelope, Ken, Roman, Sophie, Andrzej, Julie.**

brilor, căci are tot felul de sponsori bine situați.

Premiile sînt oricum și oriunde discutabile

Prima ediție a premiilor a avut loc în 1988, la anul, la a 20-a ediție, ceremonia va avea loc tot la Berlin. Wim Wenders conduce academia. Wenders, care anul trecut a făcut pe bucătarul-sef în cadrul unei ceremonii de un gust indolent, a trecut acum mai în umbră. EFA (Porumboiu îi spune UEFA) luptă pentru filmul european, normal, iar reputația premiilor sale este aceea că sînt acordate unor filme nu atît comerciale, cit serioase. Nu știu ce să zic, premiile sînt oricum și oriunde discutabile, iar faptul că 4.000, să zic, de membri votează un anume film mie mi se pare nesemnificativ. Anul trecut mi s-ar fi părut normal ca *Moartea domnului Lăzărescu* să ia un premiu, anul ăsta mi-am zis că *Volter* poate lua un premiu la alte categorii, ca să ia și Porumboiu unul. Nu văzusem filmul care a cîștigat pînă la urmă premiul pentru cel mai bun scenarist, *Dar Leben der Anderen!* *The Lives of Others* de Florian Henckel von Donnersmarck, știam doar că era vorba în el despre un agent STASI. Se vede însă că povestea i-a impresionat pe membrii EFA, care au apucat să-l vadă și care l-au premiat și pe actorul Ulrich Muhle, dar care mai ales au votat filmul drept cel mai bun film al anului.

Altfel, taica Almodóvar a cam luat restul – premiile pentru regizor, actriță (o Penelope Cruz – foto – emoționată aproape să se împiedice pe scări, că doar s-a întors în Europa și a schimbat pro-

FILM

Iulia BLAGA

nunția prenumelui), director de imagine (José Luis Alcaine, ex-aequo cu omologul său de la *The Wind That Shakes the Barley* de Ken Loach), compozitor (Alberto Iglesias), precum și premiul publicului, The People's Choice Award. Deci premiile s-au cam împărțit între două filme.

15 trofee

Eu m-am bucurat că *Before Dawn* de Bálint Kenyeres, pe care îl știam de anul trecut de la Anonimul și care mi-a plăcut foarte mult, a fost desemnat cel mai bun scurtmetraj al anului. Și că atmosfera inevitabilă de nuntă, cu interminabile mese albe, a fost adusă la același numitor comun cînd producătorul britanic Jeremy Thomas (premiat de *Screen International* pentru activitatea sa în cinema) a spus că nu e viață mai bună decît aia în care faci filme. Ceremonia a fost totuși pentru 4 minute ca Eurovisionul, cînd o solistă cu aere egiptene, un fel de Nicoleta Luciu poloneză, a produs un moment muzical ridicol și a mai avut un moment care putea fi dramatic pentru orchestră, cînd o bucată de tablă din decor s-a prăvălit peste „dînsa”. În rest, Roman Polanski a luat Premiul pentru întreaga activitate, *Les amants réguliers* de Philippe Garrel, Premiul FIPRESCI, *Die grosse Stille* de Philip Gröning (film făcut în 20 de ani), cel pentru documentar, iar Pierre Bell și Stéphane Rozenbaum, art directors la *The Science of Sleep* de Michel Gondry, Premiul pentru contribuție artistică.

În total, s-au dat 15 premii. Premiul lui Cornel a fost că a călcat pe același covor roșu cu Pedro, Penelope, Ken, Roman, Sophie, Andrzej, Julie. Premiul meu, dacă m-ar întreba și pe mine cineva, a fost că am revăzut Varșovia.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

Profesorul Vasile, schimbînd tonul, începu să li se confeseze, destăinuindu-le că, la Paris, în cimitirul Montparnasse, avusese revelația gloriei (sem-pi-ter-ne!) a lui Charles Baudelaire.

— Închipuiți-vă că mai primește, și azi, mesaje, „ex-voto”-uri, din partea unor cititori și cititoare; a unor cititoare, mai cu seamă, — scrise, adesea, cu creion dermatograf (ah, doamnele!), pe căpetele de hîrtie, fixate, pe lespede, cu cîte-o mică piatră, ca să nu le ia „le vent mauvais”... Își doarme somnul împreună cu maică-sa și generalul, titlurile căruia, pompoase, sînt dăltuite-n roca sură și înverzită, pe alocuri, de licheni...

— Și de lichele, completă, ntr-o doară, Carmen.
— Ca să nu le ia... le mauvais goût. Își doarme somnul împreună cu maică-sa și generalul, titlurile căruia, pompoase: ambasador...

— ... la Constantinopol, știm și noi...
— ... sînt dăltuite-n roca dură, precum o carte lapidară de vizită...

— ... nelapidară!
— ... ne-, dacă vrei, și totuși lapidară.

— ?!
— De la lapis „piatră”, scumpă Carmen. De la lapis „piatră”, dulce Nora.

— De la lapislazuli, dom profesor.
— Ei bine, fetelor, Baudelaire își doarme somnul împreună cu maică-sa și generalul; dar numai el primește, zilnic, mesaje tandre și „bilete dulci”...

— „De vers, de billets doux...”
— „... de procés, de romances...”

— „Avec de lourds cheveux roulés dans de quittances...”

— C'est le moment de vous quitter, susură Carmen.

— Nu fi ridicolă, miriți Nora.

— Rămii cu noi, se rățoi Vasile.

— Vă interzicem, dom profesor, s-o faceți pe profesorul cu noi!

— Sînt dascăl, zise Elisav.

— De francă, zise Nora.

— De frenci, întări Carmen.

— „Cloaca de frenci”, cum zice Luca Pițu, zise Vasile Elisav.

— De french-cancan, adaose Aron, și-și ridică picioarele-n tavan.

— De french-cancanuri, zise Carpen, imitînd-o.

— „Ceux-là don't les désirs ont la forme des nues...”, îngînă Carmen.

— „Ceux-là dont les désirs ont la forme des nues...”, corectă Nora.

— „Acea cu dorințe de forma unor nuduri...”, tîlmăci prompt Vasile, întorcînd-o repede în glumă:

— Ai intrat în apă nud și-ai ieșit de-acolo, cum?

Fetele chicotiră ca la baie, cînd le stropești cu apă rece:

— Uuud!

— Ai ieșit din apă ud, după ce intraseși, cum?

— Nuuud!

— Ei, cam asta e, zise Vasile și, scoțîndu-și haina (era cald), o așeză, cu mare grijă, pe spătar. Se vedea că n-are decît una.

(Continuarea în numărul următor)

(BRIEFING SEZONUL IARNĂ 2006)

Dragă Moșule,

COOLTURISME
Mădălina COCEA

Sînt Mădălina de la etajul IV și, de cînd nu ne-am mai văzut, am reușit să termin și clasa a doua (și toate cele care au urmat). Tot de cînd nu ne-am mai văzut, s-au inventat blogurile și wishlisturile și am impresia că toată lumea insistă să-ți scrie email-uri, în loc de scrisori. Tocmai de aceea țin să te aduc la zi cu ce se mai poartă și nu se mai poartă în sacurile de Crăciun de anul ăsta.

Gîdilă-mă la extrem!

Moșule, am impresia că trebuie să fii, de fapt, Superman ca să mai mîna pe vreun exemplar din cea mai vînată jucărie a anului. Se numește Tickle Me Xtreme Elmo, e roșie și pufoasă din cap pînă în picioare și dacă o gîdile se Hohoho pe jos de ris. Îți spun, n-ai mai văzut atîta veselie: se hîlzește cu mîna pe burtă, se prăvălește pe poddea, lovește cu palmele și picioarele, și, după ce se ridică în fund, tot nu se poate opri din ris.

TMX-ul, cum îl alintă lumea, este acel „must have” al sezonului și să știi că nu te-ai confruntat cu atîta popularitate de vremea lui Furby și a lui Elmo 1, adică de acum zece ani.

Elmo este pe locul 1 în topul celor mai rivnite cadouri de Crăciun realizat de revista „Forbes” – o știi, e aia care te-a numit cel mai bogat personaj fictiv în 2005, anu’ ăsta te anunț că nu mai ești în top, în urma protestelor milioanele de copii care susțin că ai fi real.

Dacă nu te descurci cu un hăhăitor de ăsta, este bine să știi că următoarele locuri sînt ocupate de: Barbie și cele 12 Prințese Dansatoare; Sony Playstation 3 (bine, da’ vezi că trebuie să ai vreo 500 de dolari în buzunar), Wolford Velvet de Luxe Legging (ce nume ciudate au in-

ventat și ăștia pentru niște eg-gări), Gap Skinny Fit Black Jeans (blugi elastici moșule), poșetă de piele Cole Haan (dacă ai drum prin seminul lui Paris Hilton), pijama Victoria Secret și suport pentru iPod. În România e mai simplu, te scoți și cu un Harry Potter.

Cadouri de neuitat

Da, știu, lucrurile erau mult mai simple tnaite. Acum 100 de ani, copiii se dădeau în vînt după creioane colorate (se numeau Crayola Creyons și erau cel mai popular cadou al vremurilor). Au urmat păpușile Raggedy Ann (o mai îți mîntee? Cu părul din lînă roșcată, ochii-năsturei și nasul pictat), iar în deceniul trei au fost la modă aparatele View-Master (puteai să vezi peisaje 3D), la bătaie cu jocul Monopoly. Peste încă zece ani a fost lansat Scrabble-ul, iar acum există un joc Scrabble la fiecare trei familii din America.

Sper că nu l-ai uitat pe Mr. Potato Head! Nu, moșule, nu spun că ai suferi de amnezie, dar îți reamintesc așa, pentru orice eventualitate: erau la început doar niște ochi, urechi, un nas și o gură care trebuiau atașate unui cordon adevărat. În ‘64 a fost nebulia cu soldățul G.I. Joe, iar decada următoare a fost a lui Rubik – Cubul. Anii ‘80 au aparținut păpușilor Cabbage Patch Kids, cele ce se „nășteau” în căpățînile de varză și erau vîndute cu un certificat de naștere și documente de adopție. Mai nou, au fost la modă ursuleții Beanie Babies, dispozitivele Tamagotchi, Tickle Me Elmo, Furby și scooterele Razor.

Nu, moșule, nu vorbesc după ureche, ci după clasamentul „Forbes” al celor mai vîinate jucării ale ultimului secol. În final, dă-mi voie să-ți adresez aceași rugămînte ca și Tudor, băiețelul de trei ani al unei kolege: ai putea să-mi dai numărul tău de mobil?

Pe aceași listă neagră a jucăriilor mai este și lampa Superman (pe care ar trebui să o manevreze doar părinții), Bebe Snoopy (în a cărui zgardă se poate sufoca orice bebeluș mai bleg) sau seturile de arcuri plus săgeți de lemn (aici o poți considera mai degrabă o chestiune de securitate personală).

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Casa H.

Am promis săptămîna trecută să vă povestesc despre cum ultima temă de casă pe care am primit-o cam demultior m-a umplut de bucurie, dar și de un soi de frică, exact ca la școală. Tema era chiar o casă-casă din Timișoara despre care trebuie să scriu o carte. Povestea poate începe în anii ‘30, cînd casa cu nr. 5 a fost construită pe o stradă din spatele Abatorului, pe atunci marginașă, inconjurată de mlaștini, apoi de tranșee, apoi de munți de pămînt și pietriș pe care s-a ridicat stadionul și apoi de zeci de blocuri. Iar azi, noua casă de la nr. 5 de pe strada cu nume de rîu a ajuns să fie una din cele mai căutate adrese din România. Cine se interesează de ea? Întîi și-ntîi, specialiștii. Adică arhitecții. Au venit, au văzut, au scris în reviste, și-au adus studenții să o studieze, au prezentat-o la marile bienale, au premiat-o și răsplădit-o. Au mai venit s-o vadă și să se minuneze artiștii, ziariștii, critici de artă. În cele din urmă, așa și-a găsit liniștea, dar n-a intrat în uitare, din simplul motiv că nu trece o lună fără ca numele arhitectului sau proprietarului să nu răsără în vreo revistă. Pe arhitect îl cheamă Radu Mihăilescu, iar pe proprietarul cel fericit – Andrei Herczeg.

Primul titlu de carte la care m-am gîndit cînd m-am apucat de lucru a fost *Legenda Casei Herczeg*. Mi se părea că *Legendă* acoperă, în puzderia sa de înțelegeri, tot ce încheie și deschide povestea casei. Căci Crișul 5 din Timișoara nu e doar o super-temă pentru arhitecți, ingineri constructori și designeri. Dacă s-ar apuca să cerceteze cum au trăit oamenii legați într-un fel sau altul de casă înainte ca ea să fie proiectată, în timp ce se construia, dar mai ales după ce a fost gata, psihologii, so-

ciologii, managerii, ba chiar și medicii ar descoperi multe. De pildă: cum se naște o adevărată echipă, cum arată solidaritatea la bine, dar mai ales la rău, cum de pildă meșterii Ghiță, Vasile, Dan, Nandi, Lați, trei moldoveni și doi bănățeni, au învățat în cei doi ani cît într-o viață de om, cum au descoperit arta cu a mare pe cînd urmau orbește bagheta dirijorului Mihăilescu, de parcă ar fi fost orchestra de la Scala din Milano, cum au executat tot ce părea imposibil, ba chiar o nebulie, cum au rămas toți împreună și după ce treaba a fost terminată, cum, după un nenorocit de accident de mașină, viața inginerului electronist Andrei Herczeg și a soției sale Delia ar fi putut deveni un coșmar și cum proiectarea locuinței lor s-a legat cumva, în mîntea arhitectului, de acest dezastru, cum ridicarea casei pas cu pas a dus și ea la însănoșire, cum – așa-zicînd – beneficiarul Herczeg, dar și cei care i-au fost alături s-au ridicat, la propriu și la figurat, chiar așa, pas cu pas. Toți au prosperat, tuturor le-a fost mult mai bine după ce casa H. a fost gata.

Un amic sociolog zice că povestea e un subiect tare pentru un grup interdisciplinar de studii urbane. O amică psiholog e gata oriîcînd să facă o cercetare de psihologie environmentală în zona din spatele fostului abator. Un neurochirurg care cunoaște bine cazul spune că știința și tehnica au mers pînă unde au putut, dar că în ce-l privește pe fostul invalid povestea cu înălțatul casei a contat mult, nici el nu știe cum. Dar un scriitor? Cum ar compune el ceva despre tot ce s-a ținut în jurul locului, după ce a înregistrat zeci de ore de convorbiri, după ce a citit mult și a consultat cu zel, după ce și-a răscălit amintirile din copilărie petrecute în chiar acel cartier? Asta-i tema de casă, încă fără titlu, de care mă apuc cu oarece teamă și multă bucurie.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » GREAȚĂ

BOBO

E singura reacție, foarte puternică de altfel, pe care am avut-o privind din greșală la programul Pro TV de ziua națională. Era vorba despre români de peste hotare. Pornind de la ideea că sentimentul patriotic românesc nu-i nicăieri

mai puternic decît în afara granițelor țării, proteviștii s-au apucat să colinde Europa în căutare de

români pripășiți pe sub streșini. Totul a început cu *Oda bucuriei* – despre care ulterior am aflat că este imnul Europei – cîntată pe structură de manea. Aici mi s-a zgîlțit un pic stomacul și s-a sucit cam cu 10-15 grade înspre tribord. Se făcea dintr-odată că-l văd pe A. Sărbu într-o ședință despre 1 decembrie, și toți consilierii din jurul lui erau romi. Apoi am văzut imagini cu români care se dau cu mașini bengoase, cite două odată, ascultă manele la casetofoane cu becuțe cli-

pocînd în boxe, are doo aparatamente, muncеște sau fură, cerșește sau se ia la bătaie, gîndește liber, dar mai mult deloc.

Ba la un moment dat se dădeau niște imagini cu 4 băiețași români pe o terasă în Spania, care se ridicaseră brusc de la masă să-l pocnească pe unu, în timp ce cameramanul se tot ascundea pe după stîlpi ca să nu fie băgat în seamă. La momentul ăsta, stomacul meu a devenit confuz, ajungînd pînă acolo încît pierdeuse noțiunea

de nord și sud și nu mai deosebea o valvă de cealaltă.

Nu înțelegem ce caută la televizor niște români ordinari, de ce sînt ei dați drept exemplu de patriotism în fața națiunii, cum se face că din toți românii care au făcut ceva de renume pentru țară și s-au făcut cunoscuți în lume în literatură, știință, sport n-am văzut pe nimeni, și de ce s-au apucat proteviștii să difuzeze niște oameni care – bine, să zicem că unii dintre ei chiar muncesc și

sînt cinstiți, dar majoritatea – sînt niște maneliști incuți.

Explicația n-a venit oricum, ci chiar în imnul Pro TV. Că, oriunde am fi, oricum am fi, avem sentiment patriotic în vine și știm să ne descurcăm în viață. *la-mă așa cum sînt, n-am rușine, am mult tupeu, fac ce vrea pălăria mea sînt cîteva idei desprinsе din versurile imnului, cîntat de proteviști îmbrăcați în popi (!?!), care mai apoi se lepădau de veșmîntul preotesc și, înfășurați în mantii albe, se azvîrleau de pe clădi-*

rea proteveului, cîntînd în câdere despre niște români care, chiar dacă sînt răi și proști, tot buni sînt atît timp cît țin la țara lor. Din păcate, imnul s-a terminat înainte să se zdrobească toți de caldarîm.

Sper ca porcăria asta să nu fi ținut toată ziua și să fiu măcar parțial prost informat în redactarea acestui articol. Recunosc că mai mult de jumătate de oră n-am rezistat să mă uit. Mi s-a făcut greață și am schimbat pe Mihaela, unda era muzică populară românească.

Între biserici și shopping-mall-uri (1)

Sondajele de opinie arată că cetățenii români au încredere cel mai mult în Biserică și Armată, Parlamentul și celelalte instituții de bază ale democrației ocupând ultimul loc în clasamentul credibilității.

Desigur, există multe explicații pentru această stare de fapt, de la caracterul tradiționalist și conservator al societății românești, insuficient modernizată și urbanizată, slaba dezvoltare a spiritului civic ori a individualismului, la „golul ideologic” lăsat de dictatura comunistă ce a fost imediat „umplut” cu „noua credință religioasă” din anii '90, poziția conservatoare a elitelor intelectuale post-comuniste și a formatorilor de opinie, pînă la „mariajul” istoric dintre puterea politică post-comunistă și Biserica cu avantaje pentru ambele părți – obținerea voturilor pe de o parte și susținerea financiară și creșterea influenței în societate pe de alta.

Prin participarea „soboarelor de preoți” la manifestările politice festive și prin proliferarea construcțiilor de biserici, majoritatea de o calitate arhitecturală și estetică îndoieală, am asistat la colonizarea sferei publice cu simbolurile și atitudinile religioase. Valorile autohtonice și etnocentrice sînt susținute de majoritatea populației românești, indiferent de gradul de educație. Lipsa celor trei revoluții emancipatoare care au definit spiritul european, Renașterea, Iluminismul și Revoluția industrială, își spune astfel cuvîntul.

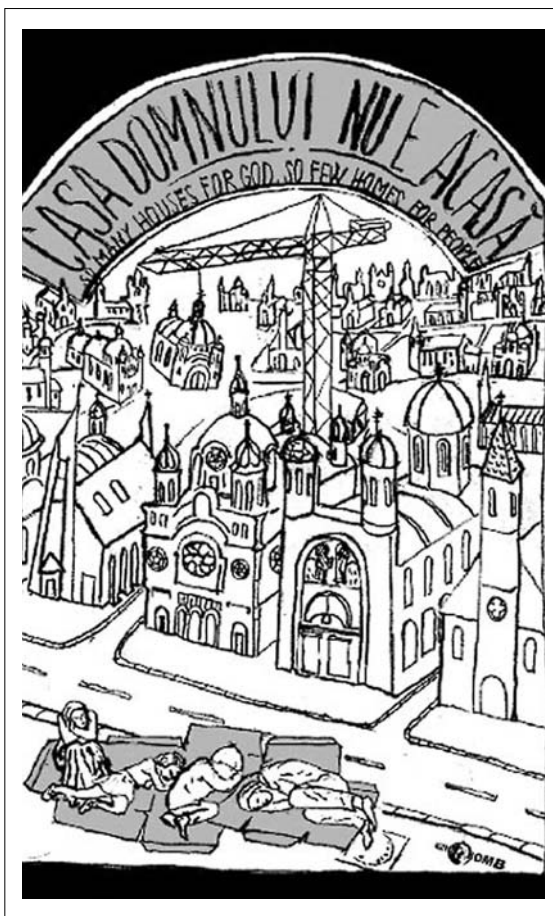
Arta – un mijloc de schimbare socială

Cultura română este bazată pe text. Scriitorii au o poziție dominantă ce le asigură vizibilitate și acces la resurse. Artiștii vizuali contemporani sînt practic necunoscuți, iar proiectele lor sînt aproape „invizibile” în spațiul public ori media. Aș dori să comentez cîteva proiecte artistice critice față de poziția BOR în societatea românească, tocmai pentru a le face cunoscute unui public mai larg.

Inițiat la Cluj în anul 2002, proiectul *Mind Bomb*, prin campania sa de afișe cu temă socio-politică, a autonomizat spațiul public în ideea dezvoltării unei conștiințe civice a cetățenilor. Pentru inițiatorii acestui proiect, arta este utilizată ca un mijloc de schimbare socială prin punerea în discuție a problemelor cu care se confruntă societatea românească în procesul de normalizare, de la corupție, ecologie, adopția ilegală de copii, pînă la diferitele fațete ale naționalismului. În afișul „Casa Domnului nu e acasă/ So many houses for God, so

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

few houses for people”, într-un chenar/ frame specific icoanelor bizantine, este desenat infantil un cartier plin de biserici aflate în construcție, în fața cărora dorm sub cerul liber copiii străzii. Mesajul este extrem de direct și explicit și face referire la lipsa de implicare a Bisericii Ortodoxe în probleme sociale ale comunității, fiind preocupată și ocupată cu construirea propriilor lăcașe de cult pentru a-și mări influența și puterea.

De fapt, cele mai dinamice șantiere din Iași sînt cele pentru construirea bisericilor și ale noilor mall-uri... Diferența este că mall-urile se termină la termen, pe cînd despre biserici avem doar certitudinea datei începerii construcției...

» Prin participarea „soboarelor de preoți” la manifestările politice festive și prin proliferarea construcțiilor de biserici, majoritatea de o calitate arhitecturală și estetică îndoieală, am asistat la colonizarea sferei publice cu simbolurile și atitudinile religioase.

Selectro – Every Wed
CONCERT Shukar Collective
 after
DJ Vasile Marika (dj set)
 Live on www.alternativ.ro/radio
 miercuri 13 dec. dupa ora 22
feeder alternativ Suplimentul DE CULTURA

WHISKY DUBLU IMPACT
 baruri și filme
CEL MAI TARE GHID
24-FUN
 DIN CRAIOVA
www.24fun.ro
 Petrecerea continuă

Suplimentul DE CULTURA Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. **Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Gazeta de Sud”.**

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegiul editorial: Cezar Avramescu, Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeti, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Madalina Cocca, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoie, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. **Carte:** Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. **Muzică:** Victor Eskinasy, Răzvan Țupa, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. **Teatru:** Mihaela Michaelov. **Arte vizuale:** Matei Bejenaru. **Caricaturist:** Lucian Amariu (Jup). **Grafică:** Ion Barbu. **TV:** Alex Savitescu

Ediția de Otlenia: Cezar Avramescu, Nicolae Coandă

Publicitate: Florin Antonie, tel. 0251/ 413100

Distribuție: S.C. Media Sud Management S.A. Craiova, tel. 0251/ 412146

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agentii Rodipeț din țară sau oricărui oficiu poștal. Cîșitorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipeț.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Tipografia de Sud

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri MEDIAFAX. Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Vandalismul-tribut

„Un pisoar într-un muzeu trebuie cu siguranță să se aștepte să urineze cineva în el într-o zi, ca răspuns la provocarea inerență expunerii acestui obiect trivial într-un muzeu. (...) Ar trebui să ne putem folosi de-un Rembrandt ca de-o planșă de călcat.” Pierre Pinoncelli are 77 de ani și o poftă nebulă de happening-uri sărite de pe fix. Dintre cele peste 70 demne de luat în seamă de a anuar al actelor șocante, grotești și ireverențioase, semnalăm următoarele: în 1969, l-a stropit pe Malraux cu vopsea roșie, în timp ce ministrul tocmai inaugura Muzeul Chagall de la Nisa; în 1975, tot la Nisa, a protestat împotriva înfrățirii orașului cu Cape-Town-ul (căci erau vremurile apartheidului), jefuind – simbolic, pentru un franc – o bancă; în 2002, aflându-se la o manifestare artistică la Cali, Columbia, și-a tăiat o falangă a degetului mic, pentru a fi solidar cu militanta Ingrid Betancourt, ostatică a Forțelor armate revoluționare columbiene din 23 februarie 2002.

Dar care-i povestea cu pisoarul? E pisoarul cel mai faimos din istoria artei – *Fintina* lui Marcel Duchamp. Ceva l-a supărat rău pe Pinoncelli la pisoarul asta, încît, în 1993, în timp ce prețiosul obiect era expus la *Carré d'art* din Nîmes, a făcut pipi chiar în el și l-a ciobit cu ciocanul, devenind astfel „co-autor”, realizînd un act invers celui al lui Duchamp, care-l scosese din uzul normal pentru a-l face să intre în artă. După cum explica o muzeografa, obiectul și-a pierdut astfel valoarea de „ready-made nou și intact, fără trecut”. Criminalul, în ciuda imensei amenzi primite, a recidivat anul acesta, în ianuarie, în timpul unei expoziții Dada de la Centrul Georges Pompidou: a ciobit iarăși pisoarul, semnînd „dada”. Și a primit o amendă de 200 și ceva de mii de euro. Opera e estimată la 2,8 milioane de euro, ceea ce e foarte amuzant, mai ales că nu e cea pe care Duchamp a trimis-o în 1917 la expoziția organizată de Society of Independent Artists: pisoarul pe care l-a cumpărat de la J.L. Mott Iron Works și pe care l-a semnat „R. Mutt” pur și simplu s-a pierdut. Cel pe care l-a re-dadaizat Pinoncelli e unul dintre cele opt achiziționate tot de artist în 1964. Bine, e adevărat că și Duchamp i-a pus mustați *Mona Lisei* (care era tot o copie), dar a mai făcut și altceva pe lângă asta. Pinoncelli nu.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 (32) 106

Herr Doktor Doktor Doktor

Cum va fi resimțită omogenizarea impusă de conceptul intitulat „cetățean european”, între granițele abolite ale Uniunii Europene? Se prefigurează o conduită specifică a libertăților și drepturilor gestuale, ori o luptă acerbă și încăpățînată pentru conservarea tradițiilor, tabieturilor și metehnelor, a vorbelor caracteristice, în parte, fiecărui popor european?

Ana-Maria Onisei

Vom asista, în timp, la crearea unui cod al bunelor maniere european (menit să responsabilizeze, dar și să „faciliteze”), iar libera circulație a formulelor de comunicare va arăta ca un eșantion a căruia nerespectare ar atrage după sine excluderea – pe motivul unei *misunderstanding* – din comunitate? Acestea sînt „prejudecățile” cu care am pornit la lectura *Cărții gesturilor europene*, a autorului bestsellerului *Cartea gesturilor*, profesor și membru al Departamentului de Psihologie Experimentală din cadrul Universității Oxford, Peter Collett.

» „Este interesant faptul că, deși britanicii nu asociază anusul cu norocul, totuși consideră că, pășind accidental într-un rahat, pot avea noroc. Vreme de secole, creștinii au fost întreținuți de un proverb: *Shitten luck is good luck*. Din cîte se știe, proverbul nu mai este folosit, dar supremația încă există.”

Peter Collett, *Cartea gesturilor europene*, traducere din limba engleză și note de Andreea Răscuceanu, colecția „Supliment de cultură”, Editura Trei, 2006

(II) BILBAO

Lampa cu casiula

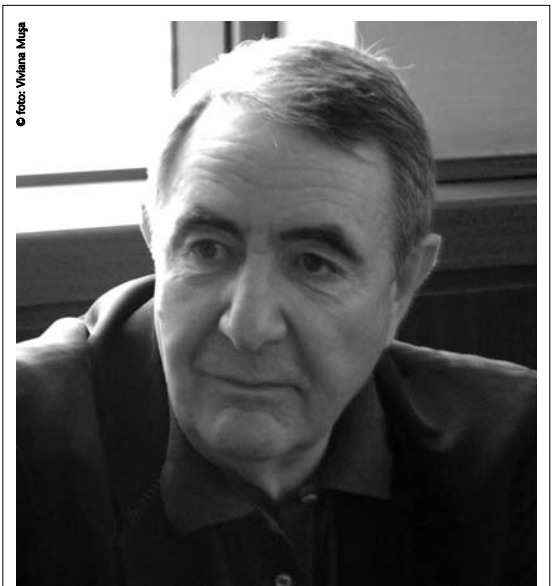
La ediția 48 a ZINEBI, Festival International de Cine Documental y Cortometraje de Bilbao, organizatorii au păstrat titlul original al filmului lui Radu Jude (și al meu, ca scenarist), însă l-au rebotezat prin pronunție, *Lampa cu căciula* devenind *Lampa cu casiula* (recapitulînd, a completat seria de titluri amuzante pe care le-a mai primit pînă acum: *The Lamp with a Fur Hat* și *Lampara con sombrero*).

În ziua decernării premiilor, n-am mai avut răbdare să aștept pînă la nouă seara, cînd urma să fie

anunțate cu public, așa că m-am strecurat la conferința de presă de la prînz. Nici nu știu dacă aveam voie. Cert e că nu mi-a fost greu să ajung – femeia de la intrare nu vorbea engleză și, ca să scape mai repede de mine, mi-a dat fără prea multe întrebări un ecuson de presă. În sală, m-au întrebat de la cîzior sînt și le-am răspuns: „Suplimentul de cultură, a magazine from Romania”. Poate n-o fi fost tocmai *fair* față de ceilalți competitori ca eu să aflui cîștigătorii dinainte, însă n-am mințit, nu-i așa?!

Am văzut lista premiilor la cineva de pe rîndul din față. Un dosar de cîteva pagini, cu prezentarea festivalului, a juriului și a filmelor premiate. Drept să spun, m-am cam oprit – pe cele două pagini cu premiile, *Lampa...* nu figura nicăieri. Am cerut totuși și eu dosarul și am început să-l răsfoiesc amărît. Pe ultima pagină, separat, Gran Premio del ZINEBI – *Lampa...* noastră. Cu greu m-am abținut să trag un chiot de bucurie.

Pînă seara la nouă, mi-am tot lustruit în gînd un *speech* memorabil, pe

© Foto: Viviana Mișu

niolilor, spiritualitatea grecilor. De pildă, ni se explică mania germanilor pentru „grade” (deși, se pare, nici suedezii n-ar fi mai prejos) ca marcă indiscutabilă a statutului social: aceștia nu sînt oameni obișnuși, vorba lui Jung, ci Herr Kon-sul, Herr Profesor sau, în cazul deținerii mai multor „realizări” (academice)... Herr Doktor Doktor Doktor. Folosirea sau nu a pronumelor de politețe diferă în funcție de complexitatea fiecărei limbi. Comportamentul la volan, capitol în care autorul inserează cele mai multe considerații psihologice, oferă caracteristici ale „spațiului comunitar”, iar statul la coadă, glumele sau deochiul sînt tot attea delicii ale rezultate-

le despre înjurături și expresivitate lingvistică demitizează – dacă ne raportăm la spanioli – capacitatea declarată a românilor de a inventa injurii cu nemiluita. Așa cum povestile (dublate de studii recente) despre folosirea apei, curățenie și punctualitate de-a lungul timpului trasează alte coordonate decît cele bănuite (pînă) în prezent. Și, ca să nu dați greș, fiind poate un cititor nerăbdător (așa, ca italienii), începeți decodificarea „gesturilor europene” cu un capitol inedit, așa spune, despre utilizarea toaletei și teoria anusului ca simbol al norocului și avuției.

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

care aproape mă simțeam în stare să-l spun și în spaniolă. Cînd a venit momentul magic să mă urc pe scenă – o sală cu peste o mie de curioși: popor, competitori, presă –, lui „rumano Florin Lasarescu” i s-au cam muiat genunchii. Din fericire, am reușit să pășesc drept. Atît doar că discursul meu mătre ș-a redus la o frază încheiată repede cu „gracias”. Mi-au dat un trofeu de vreo două-trei kile, care nici azi nu știu bine ce reprezintă (un fel de urs abstract din bronz, părerea mea!). Cel mai mîndru de acest trofeu

am fost atunci cînd mi-au scanat bagajul de mină, la aeroport. Un nene cu privire îngrijorată a chemat din ochi forțele de ordine, arătîndu-le pe ecranul scannerului ursul abstract, care părea o armă letală. Am încercat să le explic că-i o statuie inofensivă, dar m-au pus s-o scot. „Gran Premio” inscripționat pe trofeu a produs senzație. Am plimbat „ursul” din mină în mină, spunînd că-i „my guapo”, m-au bătut cu *congratulations* pe urmăr și m-au lăsat să plec liniștit acasă. Unde, evident, e mai bine ca oriunde.